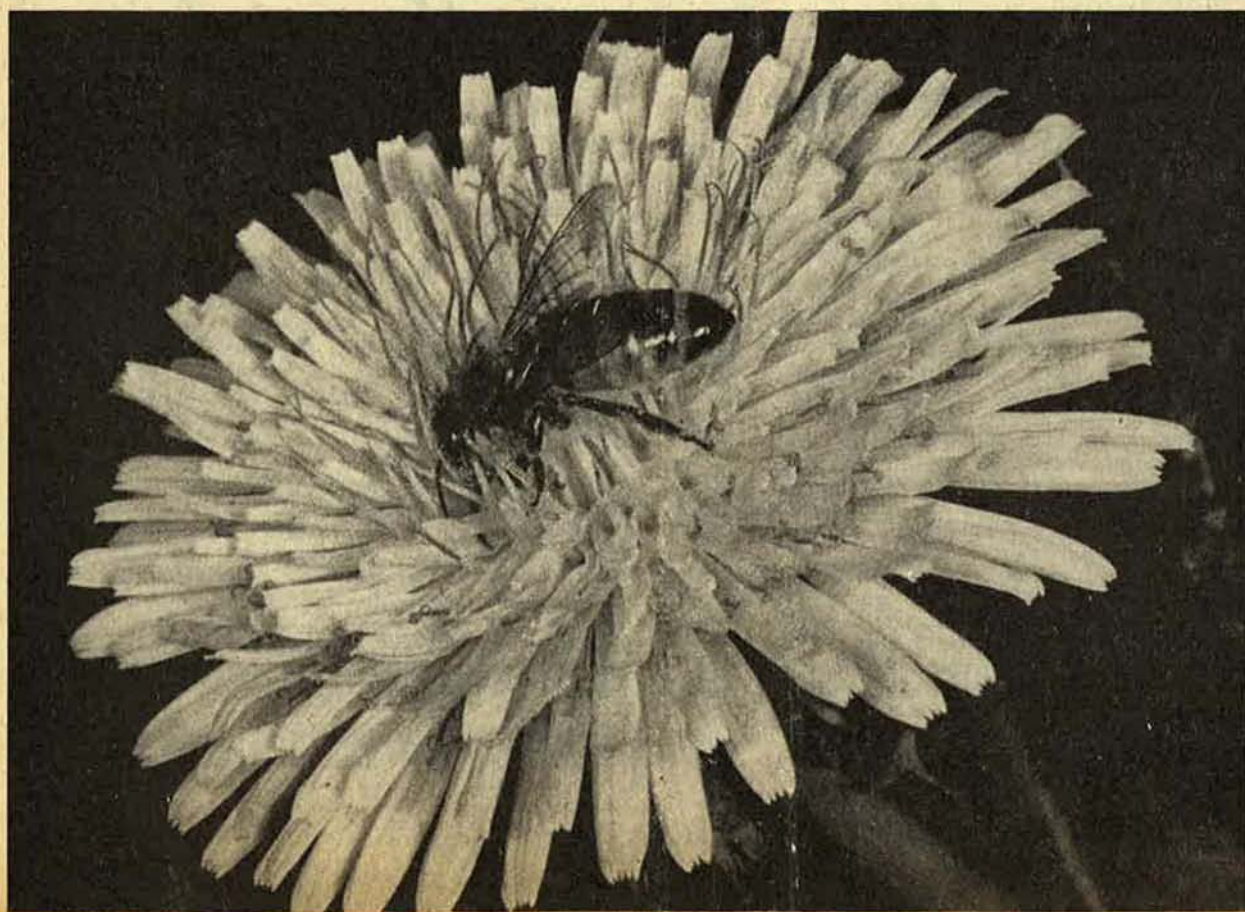

maandschrift

voor

bijenteelt

verschijnt maandelijks
6te jaargang februari 1959 no. 2

Boekbespreking

Levend landschap, Dr. W. P. Postma en E. A. J. Scheepmaker jr., deel III. J. Muusses, Purmerend. f 3,90.

Een biologiemethode schrijven is een moeilijke onderneming omdat men over iets levends schrijft en omdat de schrijver gemakkelijk zijn methode als einddoel ziet en niet het bemiddelen tussen leerling en natuur. Gelukkig hebben de auteurs dit gevaar onderkend; daardoor is er geen saai leerboek ontstaan, maar een boek dat, naast uitstekende leesstof — die van kennis getuigt — een voortdurende opwekking is om de leerling in de natuur te brengen.

Een opdracht aan de leerling als bijv.:

„Onderzoek een dode werkbij”.

Beantwoord de volgende vragen:

1. Uit hoeveel delen bestaat het lichaam?
2. Welke uitsteeksels zitten aan deze drie delen?
3. Bekijk met je loep de poten. Hoe zijn die samengesteld?

en:

„Leg het een en ander vast in je natuurlogboek of dergelijke. Schets vooral de waargenomen objecten”, sporen de leerling aan om zelf te onderzoeken, waarmee de schrijvers aan een natuurlijke behoefte tegemoet komen.

Door het opnemen van een lijst van goede literatuur (over de bijen o.a. ons Maandschrift, „De Honingbij” van Prof. von Frisch en „Bijen en Hommels” van P. Benno) en verwijzing naar andere informatiebronnen (de inker uit de plaatselijke omgeving en onze vereniging) wordt de leerling de weg gewezen tot verdere studie.

Een prima vakman heeft voor mooie, zeer duidelijke illustraties gezorgd.

Een methode, die op verantwoorde manier de natuur in de school brengt.

P. G.

DE „ROODBONTE”

Zo noemde een lezer schertsend het vorige Groentje. Het heeft wel de aandacht getrokken en dat is op zichzelf al verheugend. In verband met de financiën is al enige malen overwogen om de omslag in zwart te drukken. Uit de reacties op „De Roodbonte” is ons echter duidelijk gebleken, dat het merendeel der lezers erg gehecht is aan de groene kleur en we zullen ze dan ook zolang als het gaat een werkelijk groen Groentje blijven aanbieden.

De vele briefschrijvers onze dank!

Red.

Nieuws uit de Polder

Degenen die van 1940 af met hun volken het koolzaad hebben bezocht zullen voor een deel in 1959 wel aangewezen zijn op de polder oostelijk Flevoland. Over de uitzaai van koolzaad zullen zo mogelijk berichten in dit of het volgende nummer worden opgenomen.

Te verwachten is dat de **moerasandijvie** in de Flevopolder weer een goede mogelijkheid zal bieden voor de imkers die daarheen kunnen reizen. Deze bloeit ongeveer vanaf begin juni een week of vier, overlapt dus gedeeltelijk de witte klaveroogst, doch heeft om te honingen niet de hoge temperatuur nodig die de klaver behoeft. Dit is belangrijk omdat juist de lage temperatuur ons bij de klaver vaak parten speelt.

De juiste bloeitijd van de gewassen aan te geven is altijd moeilijk, vooral voor voorjaar en voorzomer. Vorig jaar bijv. bloeiden het late koolzaad en de moerasandijvie tegelijk. Een nadeel van de moerasandijvie is dat de bijen nog met zwermneiging zitten als de volken zich wat laat ontwikkelen.

Voor degenen die van de moerasandijvie willen profiteren zou aangeraden kunnen worden zo mogelijk aan de vroege kant hun kunstzwermen te maken om zo spoedig mogelijk na het doppenbreken naar de andijvie te kunnen gaan. Het meenemen van enige kunstzwermen om een moerloos geworden volk te kunnen helpen, kan gewenst zijn.

De honing is prima van smaak, heeft wel iets van lindehoning, doch is zachter.

In de herfst zal er, ook al weer naar verwacht wordt, zeeaster zijn.

Voor plaatsing wende men zich tot de heer E. Wietsma, Lemsterweg 15, Oldelamer (Fr.), tel. 0 5268—261.

Zo spoedig mogelijk zal de bespuitingscommissie nadere gegevens publiceren, men lette daar dus op in de volgende nummers.

DANKBETUIGING

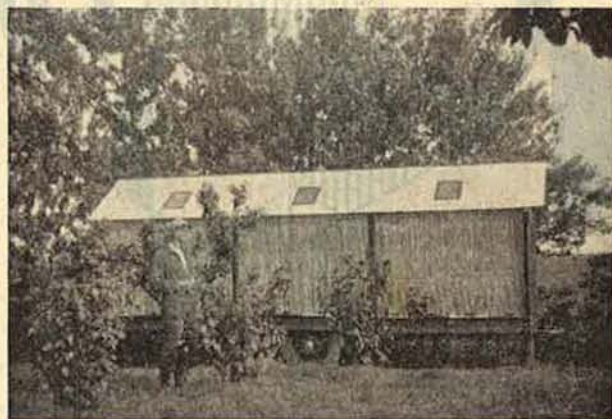
Graag wil ik langs deze weg de lezers van het Groentje bekend maken met en de verzekering dank zeggen voor het vlot en zonder mankeren uitgekeerde bedrag van f 262,50 voor het ongeluk, mijn bijenwagen overkomen. Dat maakte het mij mogelijk de wagen opnieuw op te bouwen. Het resultaat ziet u op bijgevoegde foto. De kasten staan achter een rietmat en de bijen vliegen van onder door een opening in het riet. De vliegplanken zijn geel, wit, rood en groen en dit herhaalt zich driemaal, er is dus plaats voor 12 kasten aan de ene kant en voor 12 aan de andere kant.

Deze wagen is in zekere zin een experiment. Ieder mag hem zien of er vragen over stellen.

Daar ik nog maar een beginner ben zal ik ook graag goede raad ter harte nemen.

Winkel Nh., Wiereweg 63.

P. VRIES

van Horen en Zien

WAT KAN VERANDERING VLUG GAAN

Een week geleden, 3 januari, was het voorjaar, nu, precies een week later, is het winter. Ik kon het verwachten, maar, eigenlijk dom, je rekent er niet zo op. Doch het wordt weer voorjaar. Dus houden we goede moed.

Een week geleden was m'n drie jaar jongere broer weliswaar ziek, doch goed vooruitgaande, doch de laatste dagen is het toch mis gegaan en ziet het er veel minder gunstig uit. De doktoren zeggen, er is nog leven. Dus houden we toch nog goede moed.

Een week geleden zag ik verlangend uit naar het Groentje, doch het kwam maar niet. Maar het bijenblad was wel gekomen. Mijn vrouw had het al bij de gelezen courant met andere drukwerken gelegd. Het was niet herkend. Het was het Groentje niet meer. Het spijt me erg dat ik het schrijven moet, ik vind deze nieuwe uitvoering verschrikkelijk van stijl en kleur. Er zullen misschien jonge mensen zijn die het waarderen kunnen en de ontwerper zal het zelf prachtig vinden. Dan is er toch één mens zeker gelukkig. Doch ik vraag me af hoeveel van onze lezers deze opheffing van het Groentje waarderen zullen. Het was toch hun Groentje. Een oud woord zegt: beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Dus houden wij ook voor dit gebeuren vertrouwend goede moed! ♦

De redactie wil dit vertrouwen niet beschamen. En dus weer terug naar „het”, neen „ons” Groentje. (Red.)

IMKERSFEEST

*Wanneer de bijen rusten in kasten en korven
Als de stormwind giert en de bomen zijn kaal
Vergeten de Dordtse imkers „komkommers” en zorgen
Om feest te gaan vieren in de Groene Zaal!*

Het is in de afdeling Dordrecht zo langzamerhand een goede traditie geworden om jaarlijks aan een onzer bijeenkomsten een min of meer feestelijk tintje te geven en welke maand zou zich hiervoor beter lenen dan de maand december, de midwintertijd? In dit koude en natte jaargetijde is er immers voor de imker toch niet veel meer aan z'n bijtjes te beleven!

Behalve in de Kerstnacht, want dan zou het volgens het zeggen van de oude imkers nog wel de moeite waard zijn om nog eens bezoek aan de bijenstal te brengen. Wanneer je dan in de stilte van deze heilige nacht je oor tegen het vlieggat houdt en je luistert heel goed, dan kun je de bijen de lofzang van Zacharias horen zingen! Ja, die oude imkers wisten het gehele jaar door met hun bijen mee te leven, zo vertelt ons een bekend folklorist en hij zegt het dan zo mooi: „Een geur van oeroud volksgeloof omzweeft de aloude ymenschoer”.

Wij geloven natuurlijk graag dat het de moeite waard is om zo het Kerstfeest der bijen mee te maken en we kunnen het ons goed voorstellen dat dit die oude bieboer in een beste stemming bracht. Maar de Dordtse bijenhouders, van deze tijd, houden er andere gewoonten op na zo omstreeks de Kersttijd. Wij houden er van om zo in het midden van de winter nog eens in een gezellige en feestelijke sfeer bijeen te zijn en onze familieleden, vrienden en kennissen hierbij uit te nodigen. En dit jaar vooral hadden we het echt weer eens nodig om de stemming onder onze leden, die er na al die komkommersmisère niet op vooruit was gegaan, er weer in te brengen. Door die onverwachte aanval der Dubbeldamse tuinders is een groot gedeelte van ons eiland verboden terrein voor onze bijen geworden. Maar „een gewaarschuwd man telt voor twee”, zo zegt een bekend spreekwoord. Door bliksemsnel optreden, maar vooral dank zij de zeer belangrijke en gewaardeerde steun welke wij hierbij mochten ondervinden van onze geachte rijksbijenteeltconsulent, de heer Mommers, konden we de volgende aanval, welke tot doel had ook in de gemeente Dordt een bijenverordening in te voeren, voor de tweede maal afslaan. Wij kunnen gelukkig nog bijen houden hier in Dordrecht en de Ver.

BRAND IN BIJENSTAL

In het afgelopen jaar werd mijn bijenstal, imkersbenodigdheden plus een 20-tal volken, bijna geheel door brand verwoest.

Ik ben reeds 40 jaar lang imker. Ik hoef u, geachte mede-imker, dus niet te vertellen hoe ik mij voelde, toen dit stuk levensvreugde een prooi der vlammen werd.

Ik meen u echter wel te moeten vertellen, dat dank zij onze collectieve verzekering, aan mij f 1381,— werd uitgekeerd voor geleden schade. De schadewaardering en verdere afwikkeling geschiedde tot mijn volle tevredenheid.

Ik meen dan ook, dat het passend is, zowel de verzekeringsmaatschappij, als onze vereniging, hiervoor openlijk mijn dank te betuigen.

NIJVERDAL

H. WOLTERS

tot Bev. der Bijenteelt in Nederland bezit in ons nog steeds een afdeling, welke met vertrouwen en goede moed het nieuwe jaar hoopt in te gaan en naar vermogen wil bijdragen om de belangen der bijenteelt in ons land te bevorderen.

En zo „zwermden” dan op 23 december de imkers van Dordt en omgeving door het „vlieggat” van de Groene Zaal van American naar binnen. Het was een late en een wonderlijke zwerm, die zich daar neerzette, met veel „jonge” en „oude moertjes” en heel veel darren! Meestal is het bij een zwerm zo, dat jonge en oude moeren elkander niet erg verdragen, maar bij deze zwerm ging het buitengewoon goed. (Misschien iets voor de Vragenrubriek van het Groentje? Zouden die vele darren er iets mee te maken hebben?) De stemming zat er al spoedig in toen, na de opening door de voorzitter, vrolijke accordeonmuziek de feestavond inluidde. Een komische schets in één bedrijf, welke daarop volgde maakte de lachspieren al wat lossen, maar het hoogtepunt was ook nu weer het optreden van de bekende Rotterdamse voordrachtskunstenaar en liedjeszanger, Paul Renes, die met z'n kostelijke mimiek en z'n olijke liedjes, zichzelf daarbij op de piano begeleidend, de gehele zaal deed gieren van het lachen. Geen wonder dan ook, dat in de daarop volgende pauze de stemming buitengewoon geschikt was om in korte tijd de 1000 lootjes aan de man te brengen, waarmede de kosten van deze avond weer geheel gedekt waren en dus geen beroep op de meestal niet ruime afdelingskas nodig was. Een fraaie uitstalling van prijzen, waaronder artistieke kerststukjes, prachtig fruit, enz., maar vooral de traditionele hoofdprijzen, bestaande uit een 20-tal wilde eenden, hielden de spanning er tot het laatste goed in. Een buitengewoon goed Hawaiian-ensemble, hetwelk onder leiding stond van ons lid, de heer Geense, en het tweede optreden van de komiek Paul Renes, zorgde er na de pauze voor, dat 't einde van deze mooie en gezellige avond spoediger daar was dan we verlangden.

Na een dankwoord gericht te hebben tot de vele medewerkers aan dit feestprogramma, waarbij het niet alleen bij woorden bleef, maar ook nog een hoeveelheid van het zoete produkt der bijen werd uitgereikt, sloot de voorzitter deze geslaagde en feestelijke bijeenkomst met een „tot weerziens in het volgende jaar!”

En nu nog een korte nabetrachting. Hoewel wij ieder jaar de hoop koesteren dat er door het organiseren van deze avonden, waarop vele introducees aanwezig zijn, nog wel eens nieuwe leden zijn te winnen, stelt dit ons meestal teleur. Maar toch gaat er ontegenzegglijk een propagandistische waarde van dit jaarlijkse imkersfeest uit, vooral ook door de soms aardige aankondigingen vooraf in de plaatselijke dagbladen en daarna een min of meer uitgebreid verslag wanneer dit jaarlijkse feest der Dordtse bijenhouders heeft plaats gehad. Maar wat ik persoonlijk zo belangrijk vind, we zien op deze avond weer eens gezichten van leden, die we bijna vergeten waren. Misschien komen zij nog eens terug vóórdat er weer een jaar om is. Want van „vlieg”-bijen en „bouw”-bijen, daar moet elke zwerm het van hebben! Waar zo'n feestavond al niet goed voor is!

BIJENMELKER

Rasverbetering

door koninginneteelt

Alvorens door te gaan met de beschrijving van methoden en middelen om te komen tot rasverbetering moet eerst eens het begrip raszuiverheid nader onder de loupe worden genomen. Over de betekenis en inhoud van dat begrip kan men namelijk van mening verschillen. Wanneer een theoreticus beweert, dat er geen zuiver ras bestaat, heeft hij formeel gelijk. Deze bewering kan bij de gewone imkers echter leiden tot een mening, die de bijenteelt niet zou bevorderen, want volgens de betekenis, die dan het woord raszuiver heeft, bestaan er geen zuivere mensnerassen, geen zuivere huisdierenrassen en ook geen zuivere bijenrassen. Hieruit zou een imker kunnen concluderen, dat het in het geheel geen nut heeft rasverbetering te propageren en de methoden om te komen tot rasverbetering in de praktijk te beoefenen. Wat echter de gewone mens onder zuiver ras verstaat is voor ons voldoende en laat een tamelijk grote speling in de betekenis, zodat men zelfs het woord zuiver in de vergrotende en overtreffende trap kan gebruiken en dus spreken van zuiver ras, zuiverder ras en het zuiverste ras. Onder raszuiverheid wordt dan verstaan, dat het genotype van een bijenstam of bijenvolk, dus niet van een geheel ras tegelijk, voor een bepaald meer of minder percentage of voor 100 % overeenkomt met het voor dat ras gevonden en vastgestelde complex van rassenmerken.

Inteelt

Om te komen tot grotere raszuiverheid kan men gebruik maken van selectie, raszuivere bevruchting en zonodig van inteelt. Dit laatste moet men natuurlijk op voorzichtige wijze toepassen, omdat een zeer sterk ingeteelde bijenstam slechte eigenschappen gaat vertonen, waardoor het voortbestaan zou worden bedreigd, wanneer niet op tijd bloedverversing wordt toegepast. Gewone inteelt leidt in eerste instantie tot meer raszuiverheid en tot betere vererving van goede en - zo aanwezig - van slechte eigenschappen. Door selectie kan men het genotype van een bijenstam wijzigen en slechte eigenschappen uit selecteren. Dit gebeurt met bijenstammen van de verschillende rassen door vooraanstaande imkers in Duitsland en Oostenrijk, met name Troiseck, Sklenar, tegenwoordig mevrouw Weber-Sklenar en Pesschetz. Zoals reeds eerder door mij vermeld, maakt men daarbij gebruik

van de bovengenoemde middelen: selectie, raszuivere bevruchtingen en ook inteelt en verder van keuringen van bijenvolken op zuiver rastype volgens vastgestelde keuringsmaatstaven. In Oostenrijk wordt zelfs ieder jaar een staatsprijs uitgelooft voor de meest raszuivere bijenstam. Persoonlijk heb ik minstens 10 jaar proeven genomen met rasverbetering door raszuivere bevruchting in de Kennemerduinen en de laatste 8 jaar door inteelt van het Krainerras (*Apis mellifica carnica*). De resultaten zijn van jaar tot jaar steeds beter geworden.

Een zeer sterke inteelt zou men kunnen krijgen op een bevruchtigstation door steeds koninginnen te laten bevruchten door darren van hetzelfde volk. Nog sterkere inteelt is mogelijk met kunstmatige inseminatie door het bevruchten van Koninginnen met haar eigen darren. Dit kan met een bepaald doel geschieden. Hierop kom ik in een later artikel nog eens terug.

Kruising

Het is mogelijk nieuwe rassen te telen door kruising van twee bestaande rassen. In de veeteelt gebeurt zo iets nog wel eens. Denk maar eens aan het Texelse schaap, dat is ontstaan door kruising van het oude Texelse schaap met een Engels ras. Ook het nieuwe Texelse schaap is niet raszuiver in de eerstbedoelde betekenis (het genotype van alle in-

dividuen zou dan voor 100% gelijk moeten zijn), immers er loopt nog wel eens een zwart schaap tussen de normaal witte, nieuwe Texelse schapen. Dat is een terugslag op de oude stamvorm. Een door kruising verkregen nieuw ras is ook het Nederlandse landvarken, ontstaat uit het Deense landvarken en het veredeld Duits landvarken in de jaren na 1930. Voorzover mij bekend is ook de Amerikaanse Goudbij een kruisingsprodukt (Italiaan x Cyprusche bij).

Schiermonnikoog en inteelt

Er is mij de vraag gesteld, of de Krainerteelt op Schiermonnikoog ook zou kunnen leiden tot inteelt en daardoor ongewenste eigenschappen. Het antwoord hierop is, dat de bijenstand op Schiermonnikoog zelf mogelijk eens te ver ingeteeld zou kunnen worden. Hierop zullen we echter wel voldoende toezicht houden en zo nodig bloedverversing toepassen. Inteelt van de naar Schiermonnikoog gezonden volken zal voorlopig wel niet ontstaan, omdat het aantal combinaties van erfelijke eigenschappen zo oneindig groot is, dat het zeer vele jaren zou duren voor er een te grote homogeniteit kan optreden, te meer nog, waar de uitgangspunten van verschillende imkers ook nog uit verschillende bijenstammen komen (voor zo ver mij bekend Sklenar, Pesschetz en Strgar). Voorlopig is niet anders dan verbetering te verwachten door selectie-uitschakeling van slechte eigenschappen en daardoor meer constante vererving van goede eigenschappen.

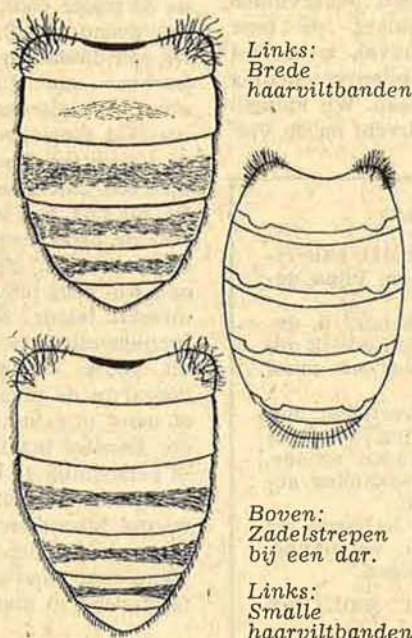
De Nigra-stam

Het is mij intussen gebleken, dat in Nederland wel enige personen proeven hebben genomen met de Nigra-stam, die in Zwitserland is geselecteerd uit de zwarte bij (*Apis mell.*) De opmerking dienaangaande in het decembernummer kan vervallen.

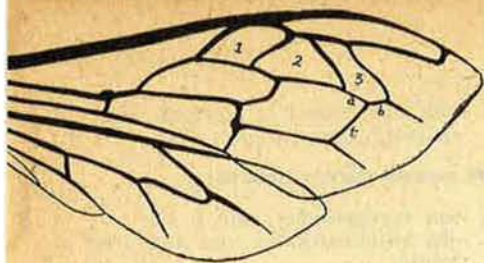
Koninginneteelt

Een zeer belangrijke hulp bij de rasverbetering is de koninginneteelt. Omdat een volledige beschrijving van de koninginneteelttechniek een boekwerk zou omvatten, wil ik volstaan met verwijzing naar het boekje koninginneteelt door Wigersma en verder enige goede wenken geven over de techniek, gebruikte teeltkastjes, bevruchtigstations, invoeren van koninginnen, enz.

De koninginneteelt berust op het

Voor- en achtervleugel van een dar.
1, 2 en 3: kubitaalcellen. a: b = vleu-
gelindex. Hier klein.

principe, dat uit jonge werkbijlarven door verandering van voeding nog een koningin kan ontstaan. We werken dus steeds met zeer jonge werkbijlarven of met eitjes, die uit het teeltvolk, dat natuurlijk aan onze keuze-eisen moet voldoen, worden overgebracht in een sterk moerloos kweekvolk, waarin geen open broed meer aanwezig is. Om tijd te sparen kan men van de laatste eis afzien, als men maar zorgt, dat men weet, welke ramen de teeltramen zijn en op tijd de redcellen op alle andere ramen grondig verwijdt. Het kweekvolk moet tijdens de teelt gevoerd worden, liefst met honing. De volgens onze keuze-eisen uitgezochte darrenvolken moeten reeds vroeg in april worden voorzien van ramen met darrenraat (geen oude raat), of van ramen met een strookje voorbouw. De bijen maken er dan hele darrenraten van. Eén Simplex broedraam levert zo ongeveer 4500 darrencellen. Veel goede darren is zeer nodig, ook voor wie naar Schiermonnikoog gaat met zijn teeltkastjes, want tussen de standbevruchtingen zitten soms zeer goede en we kunnen zo ook de omgeving ten goede beïnvloeden. Teelt- en kweekvolk kan hetzelfde volk zijn en bij inteelt eventueel ook de darren leveren.

Gebruikte methoden

De omlarfmethode is zeer omslachtig en ook nog riskant en wordt daarom niet meer gebruikt. Het bijsnijden van het teeltraam (boogsnede of met punten) vind ik persoonlijk de beste manier. Men legt ook wel een teeltraam horizontaal op het kweekvolk met een tussenruimte van 4 centimeter. Uitponsen van cellen met larven en die cellen in speciale koningin-neteelttopjes plakken kan ook nog. Maak het U echter niet te moeilijk. Zorg dat de redcellen niet aan elkaar kunnen groeien door op elke 3 cellen larven of eitjes te doden. Ik werk het liefst met ongeveer even oude eitjes, omdat ik levende jonge koninginnen in de teeltkastjes breng en niet meer zoals vroeger koninginnedoppen met moerderschermers. Uit ramen met eitjes zijn de jonge koninginnen praktisch allemaal tegelijk rijp.

Koninginne teeltkastjes

Er zijn verschillende soorten teeltkastjes. Bekend zijn de Lohuiskastjes met drie halve Simplexramen en

een voerraam, de Koershofkastjes met 3 raampjes, die draaibaar aan een dekplankje zitten en een zeer grote voederruimte achterin hebben en het drieraams Minderhoudkastje, dat voor reizen minder geschikt is. Veel voederruimte is zeer gewenst. Het voer moet bestaan uit een taai gekneet mengsel van honing en poedersuiker. De kastjes moeten bij reizen naar Schiermonnikoog voorzien zijn van een darrenrooster, verkrijgbaar bij de Heer H. J. Lohuis, Almeloseweg D 62 te Albergen (ov). Het darren vrij vullen van teeltkastjes kan zeer gemakkelijk geschieden door de bijen van de bovenste bak van een kast te vegen en de lege bak op een koninginnerooster weer op de kast te zetten. De volgende dag is de bak vol bijen en darrenvrij, als er geen uitlopend darrenbroed in zat. Als de kast, die de bijen voor de teeltkastjes levert, ook moerloos is met rijpe moerdersoppen, kan men in zulke kastjes gerust jonge moeren laten inlopen. Ik gebruik tegenwoordig liever jonge moeren dan doppen, waarvan men de juiste ouderdom niet precies kan kennen. Zo nodig gebruikt men een kooitje voor het invoeren van de jonge moeren. De gevulde kastjes worden enige tijd op een donkere, koele plaats gezet. Men kan ze ook laten vliegen op ruim een half uur gaans van de stand en voor de verzending controleren, of de moer er is. Daarna gaan ze naar de bevruchtungsstations, waar de jonge moeren bij goed weer meestal met ongeveer 10 dagen aan de leg zijn.

Invoeren van een jonge, leggende koningin

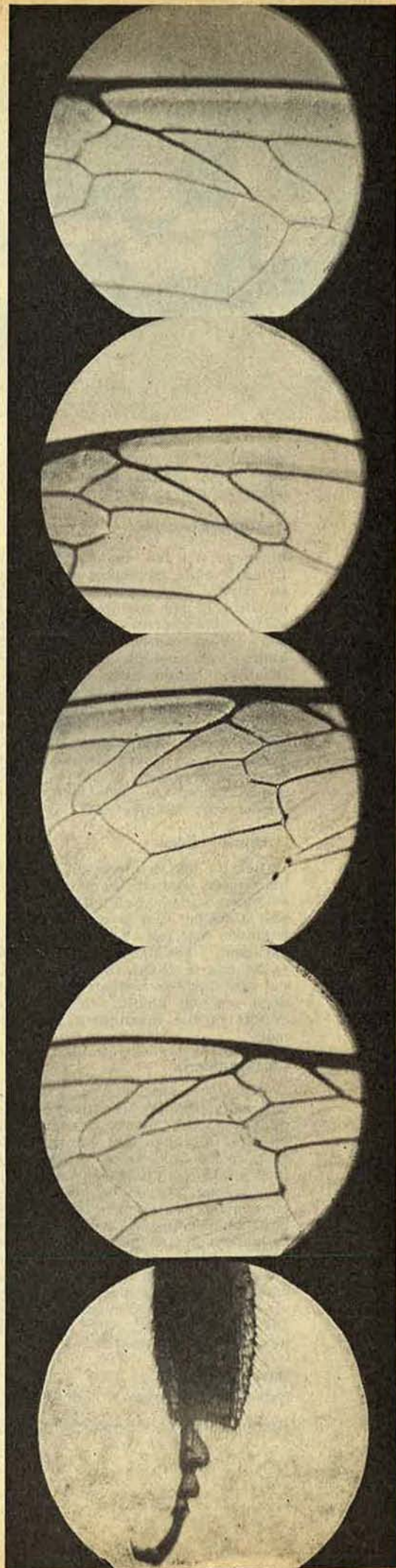
De veiligste methode is de volgende: Neem uit een volk om ± 4 uur tot 5 uur 's middags de leggende koningin weg. Het volk daarna weer sluiten. Om 8 uur 's avonds het volk bedwelmen met lachgas of salpeter, daarna openen en wat uitluchten en de jonge moer met bijen en broed er inhangen. Kast sluiten en niet meer naar kijken voor over enige dagen. Als men de kast verplaatst, raakt men de weinige nog niet bedwelmde vliegbijen ook nog kwijt.

Een jonge, leggende koningin kan men desnoods midden in een bedweld volk gooien, met of zonder bijgeleidende bijen.

Het salpeteren moet gebeuren met een dathepijp, waarin met droge kalisalpeter vermengde tabak wordt gebrand. Een flinke mespunt salpeter, geroerd door een pijp halfvol tabak. De rook blazen door vlieggat en onder dekplank en dekkleedje. Als men van boven blaast moet het vlieggat zolang dicht.

Invoeren van koninginnen, die gevoerd zijn in een reiskooitje moet

Van boven naar beneden:
Kleine vleugelindex $\pm 1,2$;
Vleugelindex $\pm 1,6$;
Grote vleugelindex werkbij $\pm 2,2$;
Grote vleugelindex werkbij ± 3 ;
Achterpoot werkbij waarop 1ste korte voetlid in 't midden.

Minderhoudkastje met
leggende jonge konin-
ginnen terug van het be-
vruchtungsstation.

Ook hier zijn 1, 2 en 4 de voor-
naamste kenmerken.

De zwarte darren hebben:

1. een vleugelindex van $\pm 1,5$;
2. een borsthaarkleur van zwart tot bruin;
3. haarlengte langer dan de Krainer;
4. zadelstrepen glanzend zwart tot iets messingkleurig;
5. geen gele flanken.

De tonglengte is anatomisch gemeten bij de bijen van 5,6—7,2 mm. Men eist bij de Krainer een tonglengte van 6,45 mm gemeten met een tonglengtemeter, dit zijn kleine haarbuisjes, waaruit de bijen honing kunnen zuigen en alleen met de tong in kunnen.

Bij de darren behoeft men in de praktijk alleen te letten op de vleugelindex, de borsthaarkleur en de kleur van de zadelstrepen.

In het artikel „Rasverbetering in de praktijk” in het januarinumnummer is tot mijn spijt een dialectische fout geslopen. Ik schreef daarin de zin: „ik had mijn koninginnen allemaal goed bevrucht en voorspoedig aan de leg”. Beter Nederlands zou zijn geweest: „mijn koninginnen waren allemaal goed bevrucht en voorspoedig aan de leg”. Hoewel er aan de eerste zin ook wel de door mij bedoelde uitleg kan worden gegeven, is ze toch wat dubbelzinnig. Hierop werd ik door een lezer attent gemaakt en hoewel deze lezer gelijk heeft, antwoord ik met het Franse spreekwoord: *Honni soit qui mal y pense*. Vrij vertaald voor de lezers, die geen Franse taal leerden: Schande over degene, die er kwaad van denkt.

Voor enkele critici, die ik reeds ontmoette voeg ik hierbij nog de woordelijke tekst van Veenman's Agrarische Encyclopedie over de betekenis van het woord **Raszuiverheid**, waarbij ik het gedeelte over cultuurgewassen oversla:

„Raszuiverheid is het niet voorkomen van afwijkende typen. In de veeteelt zegt men wel, dat een dier voldoende raszuiverheid bezit als het een typische vertegenwoordiger van het ras is en zijn raseigenschappen ook op zijn nakomelingen vererft.”

Over de betekenis en waarde van **Inteelt** lees ik o.a. in dezelfde Encyclopedie: „Het voordeel van het toepassen van inteelt is, dat men dieren paart, die een groot aantal eigenschappen gemeen hebben. Dit heeft n.l. tot gevolg, dat de kans op het fokken van voor veel eigenschappen fokzuivere dieren er door vergroot wordt. Men moet hierbij echter bedenken, dat dit niet alleen geldt voor de gewenste, maar in even sterke mate voor de ongewenste eigenschappen. Wil men dus inteelt gaan toepassen, dan is het gewenst dit alleen te doen als men beschikt over fokdieren, waarbij ongewenste eigenschappen zoveel mogelijk ontbreken. Doet men dit dan zijn de resultaten vaak frappant”.

Dus beste imkerscollega's selectie en voorzichtige inteelt kan frappante resultaten opleveren.

geschieden in een moerloos volkje met alleen jonge bijen (afvliegen laten) en geheel zonder broed.

Koninginneteeltclubs

Ik hoop, dat het voorbeeld van de Kring Twente navolging mag vinden en dat in verschillende afdelingen of kringen met niet te groot werkgebied koninginneteeltclubs of -groepen zullen worden opgericht. Ze kunnen gezamenlijk materiaal aanschaffen, gezamenlijk reizen met teeltkastjes, misschien een eigen bevruchtungsstation inrichten op een voldoende geïsoleerde plaats. We hebben meer koninginneteeltgroepen nodig, meer bevruchtungsstations, meer gevorderden in de bijenteelt, meer raszuivere bijenteelt, meer plezier van de bijenteelt.

Carnicavrienden

Ik heb me beraden over de mogelijkheid meer contact te maken tussen vrienden van de Krainerbij, of zo u wilt Carnica. Om weer opnieuw te beginnen met een reeds lang geleden verlopen koninginneteeltvereniging is het nog te vroeg. Daarom hoop ik, dat alle Carnicavrienden willen meedoen om een kleine rubriek maandelijks in het maandblad te vullen met

Carnicanieuws

De Carnica's zijn het waard, want ze zijn aanmerkelijk vruchtbaarder dan de zwarte bij, steken minder, bruisen niet op, lopen niet van de ramen weg, zetten zeer vroeg in het voorjaar broed aan (tweemaal zoveel als een zwarte), vliegen bij kouder weer en 's morgens vroeger en 's avonds later, halen minstens evenveel honing en maken het in het najaar minder snel op. Alleen ze hebben veel meer kastruimte nodig (3 bakken boven elkaar) en zijn iets meer zwermrustig, als ze te weinig broedruimte hebben. Die meerdere zwermrust kunt u er misschien uit selecteren.

Raskenmerken

(schaf een uitklapbare loupe aan):

Hieronder volgen nogmaals alle ras-

kenmerken van de zwarte bijen en van de Krainer, waarop bij het selecteren voor raszuiverheid kan worden gelet. Vindt u het te veel ineens, volg dan de aanwijzingen in het januarinumnummer voorlopig alleen.

De Carnica werkbij (beoordeeld op pasgeboren jonge bijen):

1. mag geen of slechts zeer kleine gele flanken hebben. Bij toenemende raszuiverheid verdwijnt de gele kleur geheel;
2. de grijze haarbanden moeten breed zijn. Op de zijanten van de 4de schub minstens 40 tot 60 en meer % van het harde schubgedeelte (en dus 60—40 of minder % zwart);
3. de haarlengte van het 5de achterlijfssegment moet kort zijn, d.w.z. korter dan de breedte van het eerste kleine voetlid;
4. de vleugelindex is groter dan 2, gemiddeld minstens 2,2;
5. de kleur van het chitinepantser op de onderkant van het achterlijf moet zijn helbruin tot donkerbruin met lichtere spiegels.

De kenmerken 1, 2 en 4 zijn de voornaamste en voor de beoordeling in de praktijk voldoende.

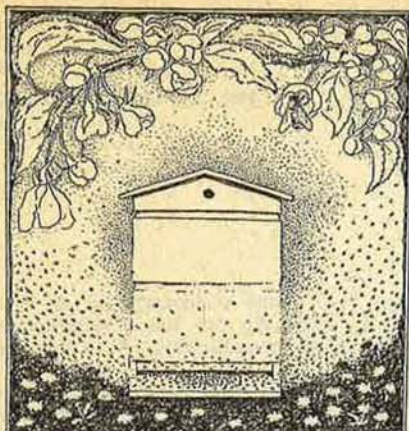
Kenmerken bij de Krainerdarren:

1. vleugelindex van 1,6 tot 2 of meer;
2. haarkleur op de bovenkant van de borst grijs;
3. haarlengte op het 5de achterlijfssegment kort en dicht;
4. zadelstrepen op het achterlijf messing tot koperkleurig met zwarte vlekjes;
5. geen gele flanken.

De zwarte bij heeft de volgende kenmerken:

1. geen geel of zeer weinig (minder nog dan de Carnica);
2. smallere grijze haarbanden (meest beneden 40%);
3. haarlengte op het 5de achterlijfssegment lang tot middelmatig lang. Dus langer dan de breedte van het 1ste korte voetlid;
4. vleugelindex kleiner dan 1,8;
5. Kleur van het chitinepantser op het onderlijf zwart tot bruin.

HET GEHEIM VAN EEN GROTE OOGST IS:
STERKE VOLKEN
ZONDER ZWERMNEIGING
BU HET BEGIN VAN DE DRACHT. ♦♦

Oplossing van de heer H. Pels

ONZE PRIJSVRAAG

De prijzen zijn als volgt toegekend:

Waardebon f 20,—: L. A. Tanis,
Koenestraat 126, Amerongen.

Waardebon f 15,—: W. Slot, Hanze-
laan 191, Kampen.

Waardebonnen f 10,—: A. Bouma,
P.S.weg 14, Wolvega; J. v. Dijk,
De Steeg 7, Wapenveld; C. Rookus,
W 46 a, Groede post Nieuwvliet.

Waardebon f 5,—: J. Meijer, Oos-
terweg 78, Ouddorp Z.H.; J. Kooij,
Singraven, Denekamp; S. v. d.
Heide, Oude Bergerweg 37, Ber-
gen N.H.; J. L. Gerold, Kromstr. 40,
Valkenswaard; A. Belt, Meele-
weg 24, Den Hulst Overijssel.

Voor de mooiste oplossingen:

H. Pels, Stationsplein 6, Velp; J. C.
Sparreboom, Pr. Mauritslaan 96,
Overveen.

De heer J. Niessink, Zwolseweg 40
te Apeldoorn zond ons een gegla-
zuurde taart waarop de oplossing met
chocolade was gespoten. Hij krijgt
een zeer eervolle vermelding want
de taart was goed. Maar... de op-
lossing niet. Achter het woordje
„dracht” in de opgaaf stond nl. een
punt en dat moest dus het laatste
woord zijn. Jammer, want het was
bizarde origineel.

Ook een eervolle vermelding voor de
prachtige oplossing die in zeshoekjes
getekend was in een korf waarop
appelbloesem en koningin, werkbij en
dar getekend waren, maar waarvan
we de naam van de inzender niet
kunnen achterhalen.

En tenslotte een eervolle vermelding
voor de heer J. Jeuken, Dr. Clemens
Meulemanstraat 88 te Heerlen, die
een pracht van een tekening had ge-
maakt, maar ook die punt achter het
woord „dracht” over het hoofd ge-
zien had.

Verder aan alle inzenders onze dank
voor alle mooie tekeningen, aardige
gedichtjes en voor de goede wensen.

De jury:

H. G. Maagendans.
B. A. van der Sande.
R. P. Groenveld.

Zaterdag 29 augustus:

Imkersdag Enschede!

*Hierbij een foto van het stadhuis te Enschede, de stad die de imkers
dit jaar zal ontvangen ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan onzer
afdeling aldaar.*

Opleiding keurmeesteressen en keurmeesters

Het hoofdbestuur heeft beslo-
ten een of meer demonstratie-
dagen te organiseren, waarop
de deelnemers en deelne-
mers door de jury van onze
Nationale Honingtentoonstel-
ling zullen worden geïnstrueerd
inzake de keuring van honing,
zodat ze als keurmeesteres of
keurmeester voor regionale en
plaatselijke tentoonstellingen
kunnen optreden.

De deelname aan deze dagen
zal geheel gratis zijn, met dien
verstande dat de deelnemers
zelf de reis- en verblijfkosten
voor hun rekening moeten ne-
men.

In verband met de te treffen
voorbereidingen worden gega-
digden verzocht zich vóór 1
april 1959 bij het Bijenhuis
voor deelname aan te melden.

De imker en zijn bijen

Daar ga ik dan met mijn goeie gedrag!

In het decembernummer gaf ik u een overzicht van wat ik in 1959 met u wilde bespreken. Niet slecht voor „mijn doen” meende ik zelf.

Een jonge imker uit Nieuwendam schreef mij o.m. het volgende: „...maar ik zie er ook dingen bij staan, die er volgens mij beter niet in kunnen komen. No. 8, wat de kosten van het imkeren zijn”.

Hij motiveert dit aldus:

1. Je doet de uitgaven gelukkig niet ineens. Anders zou het voor vele jonge imkers onmogelijk zijn.
2. Je kunt transportkosten drukken door zelf mee te gaan. Bij die reizen leer je veel van oudere imkers, dat maakt de kosten ruimschoots goed.
3. Je moet meer de klemtoon leggen op het genot dat je hebt van en dóór je bijen. Dit zal helpen om het „onprettige gezeur” in 't Groentje achterwege te laten. Als opmerking voegt hij er aan toe: dit „gezeur” geldt speciaal voor wat er steeds geschreven wordt over de suikerprijs.

Ik heb met opzet deze brief niet persoonlijk beantwoord maar in 't rood-zwarte Groentje (dat inmiddels al weer een groen gelaat vertoont, red.). Gelukkig zijn er nog jonge imkers, die bloedtransfusie gehad hebben met het oude imkersbloed. Het spijt me voor deze Nieuwendammer dat ik niet meer terug kan. Maar dat geeft niet. Terwijl ik dan een verlies- en winstrekening maak van louter getallen, maakt hij er een — en ik hoop vele anderen met hem — waarop de talloze winstposten voorkomen die niet gemakkelijk in geld uit te drukken zijn. Ook die zullen we publiceren. Vergeet hem niet te sturen!

Wat 'n sneeuw! Heerlijk, die zon er op. En dat bij zo'n milde temperatuur!

Gelukkig waren de vlieggaten nu dichtgesneeuwd. Denkt u ook aan de vogels? Misschien bent u niet zo dol op vogels. Op uw bijen wel toch! Kijk, vooral vogels vinden geen voedsel als er sneeuw ligt. Vooral de koolmees loert op de bijen. Een koolmees, u kent hem immers wel met dat leuke zwarte kopje, geeft niet veel om brood. Geef wat speekzwoerd e.d. Veel andere vogels eten graag bessen. Ik heb zo'n prachtige cotoneaster franchetii. Zondagmorgen, 11 januari, had ik hem met zorg van zijn al te zware sneeuwlast bevrijd. De prachtige oranje-rode bessen staken fel af tegen de witte sneeuw. Om 11 uur viel er een groepje van een kleine twintig pestvogels in. Om half twee keek ik naar een zielige, grauwe struik. Toch heb ik de vogels niet verjaagd, ze zijn mooi, zeldzaam en ze hadden honger!

Wanneer alles normaal is, zitten onze bijen nog rustig op de tros. Ze bewegen bijna niet. Af en toe wordt voer opgenomen met trage bewegingen. Eitjes noch larfjes zijn aanwezig.

Toch zal binnenkort de koningin haar eerste eitjes in het nieuwe jaar gaan afzetten. Weldra volgen er nog een paar en drie weken later komen de eerste jonge bijen uit. Deze eerste aanwinst dekt het verlies van de oude afstervende garde lang niet. (Een beeld van onze imkersvereniging!) Maar er komt een tijdstip dat de balans in evenwicht is. Wanneer zal dat zijn? Och, dat is variabel. Het ene jaar half maart, het andere half april. En ook bij het ene volk wat vroeger dan bij het andere. Herlees wat de heer Van den Berg in dit verband zegt in het januarinummer 1959 over de Italianen, op het rechterblad, linker kolom, middenin.

Hoe het ook zij, in april zien we meestal onze volken met sprongen vooruitgaan.

De temperatuur wordt milder, er komt nectar en stuif-

meel binnen, er zijn veel jonge voedsterbijen. Al deze factoren prikkelen de koningin tot het onafgebroken leggen van eitjes. Wij gaan broedbakken en/of honingkamers bijgeven.

De oude generatie is praktisch uitgestorven en vervangen door een bruisende, levenslustige massa. Er gist wat in die jeugdige breintjes; en ja hoor! Daar verschijnen de eerste darren aan het vlieggat. De mannetjes! Dit is het sein voor nog stoutere plannen. Er worden koningin-necellen belegd. Na een dag of acht zien we een massale emigratie. De „nozempjes” trekken — en dit is merkwaardig — vergezeld van hun oude moeder de wijde wereld in. De wilde bui duurt niet lang en al heel spoedig zijn de verhuizers in hun nieuwe woning met hun oude taak bezig.

Evengoed een prachtig gezicht, zo'n zwerm. Ik betreur het vaak dat de korventeelt verdwenen is. Daar zit veel meer muziek in dan in zo'n simpele houten bak die je open kunt breken. Moest je veel meer van weten. Is veel moeilijker.

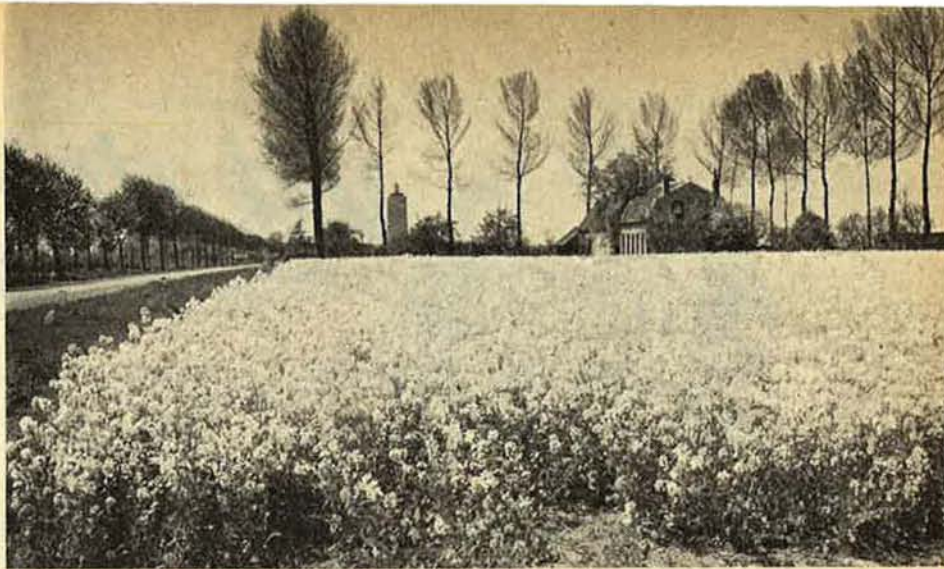
Als je je als kastimker aan een korf waagt, zul je veel fouten maken. En vaak met je handen in het haar zitten. Maar je zou er wel plezier aan beleven. Niet allemaal doen hoor!

Bij de foto's: Hier ziet u een paar goede drachtbronnen voor het voorjaar, nl. koolzaad en paard-bloem. Beide leveren én nektar én stuifmeel. Jammer dat we zo'n risico lopen in verband met de bespuitingen. Maak daarom goede afspraken!

(Foto's A. J. v. Willigen)

Dat zwermen past helemaal niet in onze moderne stijl. Je snapt wel dat niet alle volken tegelijk aan de bruiloft toe zijn. Ja, en ze doen het niet uitgerekend op zaterdagmiddag. Gewoon op elke willekeurige snipperdag, als 't weer maar een beetje feestelijk is. Wie dus niet elke middag thuis is van 11.30 tot 3.15 uur, moet een wachtpost uitzetten of iets anders verzinnen.

Natuurlijk, we hebben: kunsthoning, kunstgebit, kunstbijen (ja, dat wist u misschien niet, dat is een eenvoudig elektrisch apparaatje om bloemen te bestuiven) en ook kunstzwermen, gelukkig.

Is zo'n kunstzwerm moeilijk te maken? Welnee, er is geen kunst aan! Dan alleen de kunst van het kunstgebit en dergelijke.

Je kunt hem maken volgens een recept uit het kookboek: „Men neme de koningin, met pakweg een 20 niet glad afgestroken lepels bijen...” Hoe we het **precies** doen vertel ik — ten overvloed — in mei.

De voordelen.

Wanneer u zuiver rationeel, economisch bijen wilt houden kost 't u minder tijd, u verliest geen zwermen, u kunt de zwermen nemen als u tijd hebt, op een tijdstip van het seizoen dat het gunstigst ligt in verband met de dracht, u heeft een goede kans om te selecteren (zie artikel heer Van den Berg), misschien zijn er nog wel een paar punten te vinden als u meent dat het nog niet welletjes is.

Zijn wij op de goede weg?

Het artikel in ons maandschrift van december van het vorig jaar over deze vraag en de commentaren die zowel rechtstreeks als in ons blad hierop werden gegeven, hebben helder aan het licht gebracht dat het alleszins aanbeveling verdient deze vraag met aandrang te herhalen.

Een verschil van opvatting in deze met de heer Van den Berg, (die in het januarinummet onder „Rasverbetering in de praktijk”, zegt dat het **noodzakelijk** is dat we verder alle zoeken naar en gepraat over de oorzaken van de achteruitgang van de bijenteelt staken en met elkaar moeten gaan praten over rasverbetering), is niet erg.

Hier komt volledig tot zijn recht het woord van Goethe: „Gelijkheid van inzicht laat ons in rust; maar de tegenspraak is het, die ons tot actie en denken brengt”.

Uit alles blijkt klaar dat eigenlijk geen enkele imker in Nederland rust met de huidige stand van imkerszaken meer mag hebben en we met elkaar net zo lang zullen moeten spreken en tegenspreken, tot het geheel komt tot actie en denken. Wanneer we ernstige situaties niet meer signaleren en we gaan binnenstappen in het rijk van de struisvogelpolitiek, dan zou het t.z.t. voor kunnen komen dat het rasverbeteringsvraagstuk kan worden gepredikt voor lege bijenhoudersbanken.

We moeten het duidelijk stellen: rasverbetering kan wellicht nut hebben en bijdragen tot meerdere liefde tot de bijenteelt; het is echter slechts een onderdeel. Primair is dat we

met elkaar middelen beramen die de teruggang doen stuiten en die het aantal bijenhouders in Nederland weer omhoog doen gaan. Dit zal mede tevens o.a. tot gevolg hebben, dat ook de middenpositie van onze vereniging verbetert, waardoor vele zaken, die wij zo gaarne begeren, zouden kunnen worden gerealiseerd. Indien inderdaad de grote oorzaak van achteruitgang en mindere aanwinst zou zijn gelegen in de omwenteling op het gebied van de behoeftebevrediging van de naoorlogse mens, zoals de heer Van den Berg denkt, dan kan hiervoor een remedie gevonden worden. De reclamepsychologie levert tegenwoordig vele staaltjes van haar kunst.

Het is echter te betwijfelen of dit het zo maar is. Elke tijdsperiode heeft haar nieuwigheden. Toen ik het bijhouden leerde, maakte de sport grote opgang. Ik ben een enthousiast beoefenaar geweest en „het heeft elkaar nooit gebeten”. De sport is nu over, maar er staan nog wel bijen-

kasten in mijn tuin. Er zullen tientallen voorbeelden in die zin zijn aan te voeren.

De heer Van Gool, in zijn artikel „De Imker en zijn bijen”, in het laatste „rose-witje”, geeft als zijn gedachte weer dat deze zaken een diepgaande studie vragen. Hier wordt tot uiting gebracht hoe veelomvattend dit vraagstuk wel is en hoe moeilijk een weg aan te geven. Bij deze mening zou aangesloten kunnen worden met de toevoeging dat, hoe langer we uitstellen, des te meer dit zal gaan spreken.

Daarbij echter niet denken dat een oplossing van het probleem praktisch ondoenlijk is. Denken dat iets onmogelijk is, is het onmogelijk maken. Op de vragen, die in dit artikel worden gesteld en nog vele andere dingen, die in dit verband wetenswaard zijn, zou een enquête een enigszins betrouwbaar antwoord kunnen geven.

Volkomen waar is, dat de geschiedenis zich herhaalt en we in de oude jaargangen andere dieptepunten van de bijenhouders tegenkomen. Het is echter ook zo, dat in welke donkere tijden ook, steeds weer mensen zijn opgestaan, die „het appel hebben geblazen”.

Het zou toch verwonderlijk zijn als in onze bijenhouderswereld de knappe lieden, waarover de heer Van Gool het heeft, die suggesties aan de hand kunnen doen welke de bijenhouders uit de impasse kunnen helpen, nu net bij ons zouden ontbreken. Dat is niet denkbaar. En de tijd is NU. Onze bijen verdienen het dat we hierop verder doorgaan.

Scheveningen P. W. TAVENIER

**KLEUR
KONINGINNEN
van dit jaar
WIT (ZILVER)**

uit de Jaagkieps

Mijtziekte bedreigt ook uw bijen

is het opschrift van een folder, die door het Rijksbijenteeltconsulent-schap voor Zuid-Nederland is uitgegeven.

U heeft hiervan niets bemerkt? Gelukkig, dan woont en imkert u in een streek, die niet besmet of verdacht is, want daar is deze folder verspreid.

Toch lijkt het mij gewenst, deze folder eens met u door te lopen.

Onderzoek: Omdat zelfs de meest oplettende imker in het begin de ziekte niet kan herkennen, worden door het genoemde consulent-schap jaarlijks in besmette en verdachte gebieden monsters genomen van alle bijenvolken. Ieder monster bevat 40—50 bijen. De monsters moeten in het vroege voorjaar of laat in het najaar worden genomen, omdat dan de besmetting het hevigst is. Deze bijen moeten stuk voor stuk microscopisch worden onderzocht. Dit gebeurt in hoofdzaak door de Rijksseruminrichting te Rotterdam. Het is zeer tijdrovend, zodat het resultaat vaak lang op zich laat wachten.

Uitbreiding van de ziekte kan van bijenstand tot bijenstand plaatsvinden: Als de standen niet ver van elkaar staan, kan besmetting tot

stand komen door vervliegen. Daren vervliegen meer en verder dan werkbijen. Zwermen kunnen ook zeer ver wegvliegen. Ook door aankoop van bijen en koninginnen kan de ziekte zich gemakkelijk uitbreiden. (Bent u ook wel eens zo flink geweest een Krainer of Italiaanse koningin binnen te smokkelen? Het is geen kunst.)

Waar komt de mijtziekte voor? De mijtziekte werd het eerst in Engeland opgemerkt (met zeer ernstige gevolgen). Spoedig daarna in Zwitserland en nu is er bijna geen land op de wereld waar ze niet bekend is.

In ons land komt ze alleen voor in Zeeuws-Vlaanderen en in Zuid-Limburg. Groot gevaar voor besmetting is er langs de gehele grens. Over België verspreid zijn een groot aantal gevallen bekend en in Noord-Rijnland-Westfalen komt mijtziekte eveneens zeer algemeen voor. Het slot van de folder gaat over de bestrijding:

De maatregelen die genomen zijn ter bestrijding van de mijtziekte, zijn er in de eerste plaats op gericht uitbreiding van de besmetting te voorkomen. Op de eerste plaats is er een invoerverbod voor bijen in ons land. Dit geldt ook voor koninginnen. Er bestaat een verbod om bijen van met name genoemde gemeenten in West-Zeeuws-Vlaanderen en Zuid-Limburg naar de rest van Nederland te vervoeren. Ook het vervoer naar deze gemeenten is verboden. De Rijksbijenteeltconsu-

lent kan ontheffing van dit verbod verlenen.

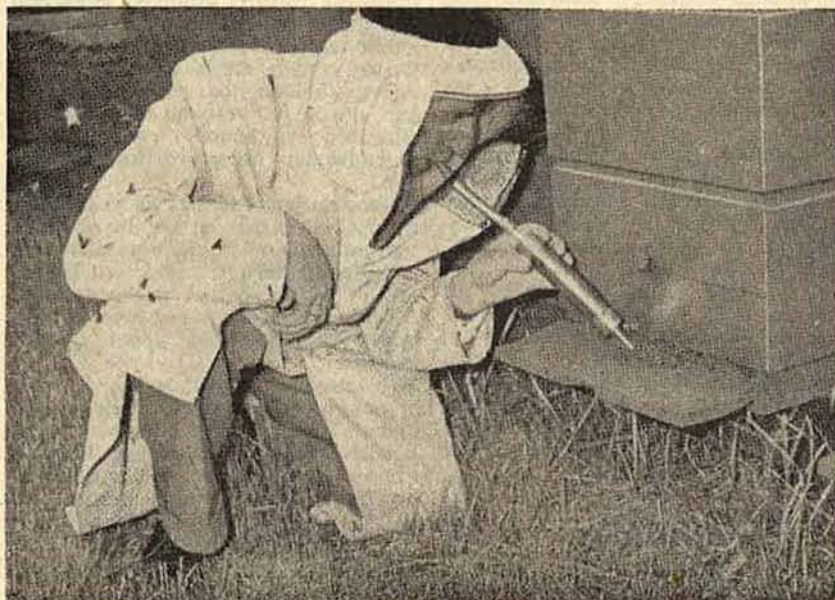
De imker kan, behalve door zich stipt te houden aan deze voorschriften, nog veel andere maatregelen treffen om uitbreiding van de mijtziekte te voorkomen.

In besmette gebieden en op een afstand tot 15 km van de grens moeten geen zwermen worden opgezet, waarvan men niet zeker weet dat ze van eigen stand afkomstig zijn. Deze zwermen moeten ook niet aan hun lot worden overgelaten, maar geschept en afgezwaveld worden. Als verschillende imkers gezamenlijk reizen, moeten de bijen zodanig op de reisstand geplaatst worden, dat er flinke afstand is tussen de volken van de verschillende eigenaars.

De wet verplicht de imker, die weet of vermoedt dat zijn bijen ziek zijn, dit aan de Rijksbijenteeltconsulent te melden. Het is ook zeer gewenst aangifte te doen als er bijenvolken dood gaan, ook al meent de imker te weten wat de oorzaak is. Als bij microscopisch onderzoek mijtziekte wordt vastgesteld, worden alle bijen van die stand gedood, nadat de waarde door genoemde consulent is getaxeerd. Deze waarde wordt geheel vergoed. Geneesmiddelen worden niet toegepast, omdat gebleken is dat onder de huidige omstandigheden geen enkel middel in staat is alle mijten in een volk te doden. Het doden van de volken geschiedt met een poeder, dat een zeer giftig gas afscheidt. Nadat dit is opgeruimd, kunnen de raten en de eventueel daarin aanwezige voorraad voer weer voor de nieuw aan te schaffen bijen gebruikt worden. Daar de mijten alleen in levende bijen kunnen leven, is geen gevaar voor besmetting via deze raten aanwezig.

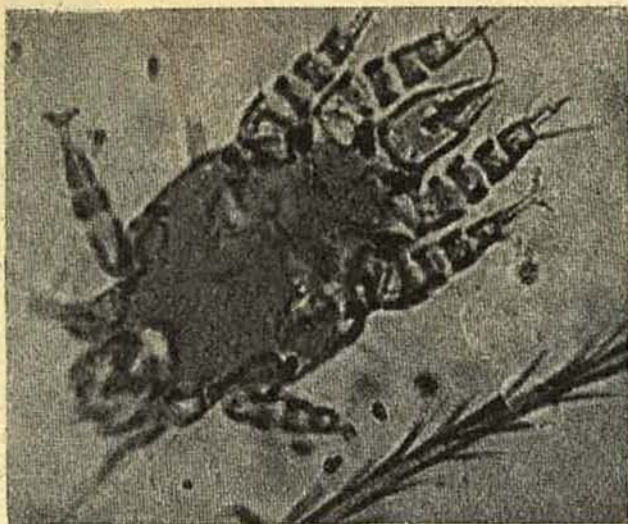
Al deze maatregelen zijn voor de betrokken imkers onaangenaam. Zij moeten echter wel bedenken, dat zij genomen zijn in hun eigen belang en in dat van alle Nederlandse imkers.

Medewerking is dus ieders plicht. Zover de folder van onze Bijenteeltconsulent Ir. Mommsers, de zeer actieve bestrijder van deze zeer gevaarlijke ziekte. De bestrijding is internationaal:

Zo neemt men monsters voor het onderzoek op mijtziekte.

De bijenmijt

In juni 1957 werd er te Luxemburg een vergadering gehouden van deskundigen uit België, Nederland, Luxemburg, Duitsland en Frankrijk. Hier deelde Ir. Mommers mede, dat de bestrijding in Nederland zeer moeilijk was, daar onze kasten niet luchtdicht zijn. Het was nog niet gelukt deze ziekte uit te roeien, dit zou kunnen komen doordat slechts standen met positieve uitslag gedood worden.

(Die Bienen 1957/8.)

In de Luxemburgse Bienenzeitung 1955/9 kunnen we lezen, dat in de strijd tegen de mijtziekte elke imker in het Groothertogdom Luxemburg zijn volken met gasmiddelen kon laten behandelen. Dit was in het voorjaar 1954. In totaal werden 1985 bijenstanden met 16.980 volken behandeld en wel 14.791 volken met het Belgisch middel P.K. en 2.189 volken met het Duitse middel Folbex. Hierbij gingen bij Folbex enkele en bij P.K. meerdere koninginnen verloren; terwijl bij het laatste middel ook veel verlies aan jonge bijen werd geconstateerd.

In de Oostenrijkse Bienenvater 1958/3 begint Ir. R. Jordan een artikel over de bestrijding van de mijtziekte met Folbex als volgt:

Na een bestrijding van 30 jaar van de mijtziekte is het nog nergens gelukt grotere gebieden doorlopend vrij van deze parasieten te houden.

Er zijn thans 14 — veertien — verschillende middelen: zwavelpapier — wintergroenolie — middel van Frow — acarmors — mitoa 2 — apimilbin — antimilbin — delacan — P.K. — middel van Svoboda — nitrobenzol en Vedacar.

Alleen de veelheid der middelen geeft een juist beeld van de situatie, waarin wij ons met de mijtbestrijding bevinden; hier en daar kan men reeds een wanhoop bespeuren. Het ergste is, dat de bijenhouders hun vertrouwen in de geneesmiddelen gaan verliezen, vaak zonder te weten dat zij zelf schuld hebben.

Darrenzwermen

In de Franse vakbladen wordt de laatste tijd veel gesproken over darrenzwermen, zo vinden we in de Revue Française d'Apiculture 1958/11 het volgende:

„In de romantische verhalen van de bruidsvlucht volgt men de bruid, vergezeld door een talrijk gevolg van darren, hoog in de vlucht, de paring vindt buiten ons gezicht plaats, gevolgd door de dood van de echtgenoot. Zijn weduwe keert terug, dragende als bewijs van haar paring de mannelijke geslachtsorganen. Ook dit verhaal zal tot het verleden gaan behoren.”

Een verklaring hiervan staat in het blad Abeilles et Fleurs 1958/2 en wel in een artikel met het opschrift: Waarneming over de bruidsvlucht door Pierre Jean Prost, hetgeen een verslag is van een zitting van de Academie des Sciences op 4-12-1957. Hieruit het volgende:

Veel is er de laatste tijd geschreven over de (meervoudige) bevruchting van de koningin, maar niet over de plaats waar dit plaatsvindt. De Revue Française 1951/1 geeft een bericht uit Oostenrijk en de Gazette Apicole 1955/4 uit Zweden, dat groepen darren zich boven bepaalde plaatsen verenigen en imkers denken dat dit een voorspel is tot de bevruchting. Schrijver noemt een aantal gevallen, waargenomen op de Can de l'Hospital, een uitgestrekt plateau, dat zich op een hoogte van 1.000 meter ten noorden van het dorp Pompidou in Lozère bevindt.

Op 30 juli 1955 werd de eerste waarneming gedaan, omstreeks 14 uur werden darren waargenomen, die pijlsnel om de toeschouwers vlogen; de haalbijen, welke tot op dat ogenblik druk op bloemen doende waren, verdwenen.

Over een oppervlakte van verscheidene hectaren, op een hoogte van enkele meters, vlogen duizenden insecten, welke een verspreide zwerm vormden; de darren vlogen met grote snelheid.

Soms verscheen in deze menigte een

dichtere groep, welke in golvende of zig-zag bewegingen op minstens 3 meter hoogte vlogen. Elke groep werd gevormd door een 30 tot 100 darren, welke om een middelpunt dwarrelden, dit punt scheen de bewegingen van de groep te leiden. De groep maakte een zwaar intensief geluid. Tussen 14 en 17 uur volgde men op het geluid en op het gezicht een tiental van deze groepen. Sommige verloren wij uit het gezicht, andere vielen in het gras, waarvan er één in onze nabijheid. Zodra deze was neergekomen, gingen de darren uiteen, behalve twee mooie darren, welke gevangen werden.

Nog werd waargenomen, dat de darren in de groepen ook andere dieren als horzels en sprinkhanen enige seconden achtervolgden.

Na 16.30 uur werd het geluid minder en na 17 uur werd niets meer vernomen. Op 25 juli 1957 brachten wij enige onbevuchte koninginnen in kooitjes op het plateau. Als er een koningin uitgepakt werd, naderden uit één richting de darren, zij vormden een vlucht gelijkende op de staart van een komeet, zoals de Oostenrijkse imkers beschreven.

Als men een koningin in het kooitje omhoog houdt, of tussen de vingers, zullen weldra wel een twintig darren komen aanvliegen, welke zich dicht bij of op de koningin neerlaten. Men kan dan deze darren gemakkelijk pakken. Zij houden de koningin verscheidene uren gezelschap. Intussen vlogen talrijke zwermen om ons heen, verloren zich in de verte of vielen uiteen.

Op 1 augustus werd een onbevuchte koningin losgelaten, enige minuten later vlogen dichte groepen darren ons voorbij. Een van de groepen viel op de grond en werd met een net gevangen: men vond tussen de darren een andere koningin, dan die we juist hadden losgelaten. Dadelijk bij het vangen wierp een dar zich op de koningin, beide insecten verenigden zich en gingen spoedig weer uiteen. De koningin had het bevruchtingsteken, terwijl in het net een dar

Die ene lijkt op de toren van Pisa. Dat zijn de Italianen!

(Gleanings)

Bij de foto's.

Van de redactie van La Gazette Apicole mochten we nog bijgaande afbeeldingen afdrukken; het is een pomp welke aan de ingang van een Oostenrijks dorpje staat. De pomp draagt de naam van: Het kind van de berg.

stierf, hij had een geslonken achterlijf.

Conclusie: Bij warm en zonnig weer, in het voorjaar of in de zomer, vliegen de darren bij duizenden boven de plaatsen waar zij elk jaar hun aanwezigheid door een intens gebrom te kennen geven. Op deze plaatsen trekt elke koningin een groep darren. Darren en koningin vliegen als een dichte zwerm in de vorm van een windhoos of de staart van een komeet. De onregelmatige baan hiervan komt plotseling door een val op de aarde ten einde. De paring heeft plaatsgevonden op het ogenblik dat de groep op de grond komt. (Het doet altijd vreemd aan, dergelijke verhalen te lezen. Het bijenleven telt nog vele geheimen, maar het is onbegrijpelijk dat men nooit eerder van deze darrenzwermen hoorde, vooral in ons dichtbevolkt land. Maar het bewuste plateau ligt op een hoogte van 1.000 meter, misschien dat in ons land toch de paring hoog in de lucht plaatsvindt.)

Honingvervalsing

Wij hebben in ons land een „hotelkoffie-affaire” gehad, Duitsland heeft een „hotelhoning-affaire”. De eigenaar van een levensmiddelenbedrijf te Freudenstadt was aangeklaagd zgn. hotelhoning aan toeristenzaken te hebben verkocht, welke deze hun gasten weer op tafel brachten. Maar deze hotelhoning is geen zuivere bijenhoning, maar bestaat voor 90% uit kunsthoning; het Hof maakte de opmerking, dat de gasten in de waan werden gebracht echte honing te krijgen. Het O.M. meende zelfs, dat als men genoeg middelen had om te controleren, het zou blijken dat er nergens honing op de ontbijttafel kwam.

De leverancier werd vrijgesproken, maar de eigenaar van de toeristenzaken kreeg een boete van 100 Mark. (Dit bericht werd door Die Biene 1958/10 overgenomen uit de „Reform-Rundschau”).

EUROMARKT

Bij het stukje over de Euromarkt in de Jaagkieps van januari, zette onze redacteur een noot 4) over de geschatte „eigen produktie, die zeker voor enkele landen aan de zeer lage kant is”. We mochten terzake een brief uit Duitsland ontvangen en wel van de Imkermeister Hinnerk Meyer uit Heraslingen, een bekend medewerker van Duitse vakbladen. Hij schrijft o.a.:

De Duitse eigen produktie over 1957 staat met 1200 ton aangegeven. Dit is een schatting, die ronduit krankzinnig de werkelijkheid verkracht. Briefschrijver heeft contact met collega's in de meeste streken van Duitsland en kan daardoor de honingoogst enigermate beoordelen. Hij schat de oogst tussen de 15.000 en 20.000 ton, temeer daar de oogst in 1957 boven het gemiddelde lag. Hij besluit zijn brief, waarvoor wij hem dank zeggen met:

„Ik vraag u dit te willen herstellen, dat zal zeker ook in het belang van de Hollandse honinghandel zijn, die door een verkeerd oordeel over de Duitse honinghandel een fiasco zou kunnen lijden”. Jékavé

UITKERINGEN VERZEKERING

Onze verzekering betaalde in het vorige jaar uit aan leden die getroffen werden door onheilen:

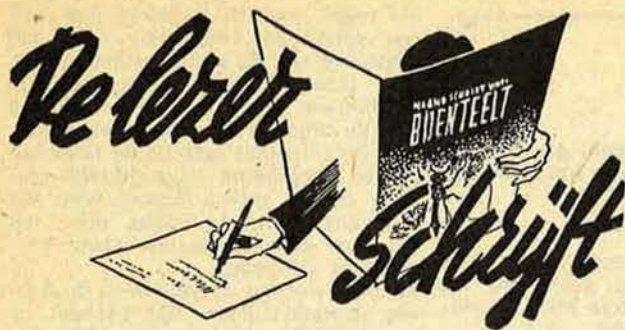
wegens brand	f 3.568,10
diefstal	„ 62,50
vervoer	„ 300,—
wettelijke aansprakelijkheid	„ 30,18

Totaal der uitkeringen f 3.960,78

Wat men in geval van schade moet doen en welke rechten men als lid van onze vereniging heeft, staat uitvoerig vermeld in het Groentje van maart 1958 op blz. 55.

Voor leden van afdelingen, die het quotum niet voor 1 januari aan het hoofdbestuur afdroegen, gaat de verzekering pas in op het moment waarop dat te Wageningen is ontvangen. Volgens de polis zijn n.l. de leden verzekerd, maar volgens onze statuten worden alleen zij als leden aangemerkt, voor wie het quotum van het lopende jaar betaald is. We verzoeken de leden daarom in hun eigen belang de afdelingsbesturen zoveel mogelijk te helpen bij het tijdig innen der contributie: ook in januari of februari kan een bijenstal, berg- of werkruimte, voorraad honing, suiker en was of gereedschap door brand worden getroffen!

PRAKTIJKPROBLEEM

De publikatie in de „Groentjes” van 1952 en 1953 over de methode Baas, Jacobs en de Aalster bedrijfsmethode hebben zeer veel imkers geïnspireerd tot imkeren volgens een vast schema. Het is dwaas en onsportief een bedrijfsmethode als een soort fabrieksgeheim voor zich te houden. We zijn lid van onze vereniging om van elkanders ervaringen te leren om zodoende ons inzicht in de problemen die de bijen ons steeds weten voor te schotelen, te verbeteren. Alom ziet men de laatste jaren grote kasten, geflankeerd door de zesramer, op de drachtvelden verschijnen en van verschillende kanten horen wij van betere opbrengsten op de diverse drachten. Persoonlijk vind ik bovengenoemde nummers van ons Groentje dan ook zeer belangrijk en de bewuste artikelen zijn waard gelezen en herlezen te worden en te worden getoetst aan de praktijk in onze eigen omgeving.

Bij dit „toetsen aan de praktijk” komen er dan diverse bezwaren naar voren, die we dienen op te heffen zonder de grote lijn van de methoden uit het oog te verliezen.

Deze grote lijnen zijn voornamelijk:

Voorjaarsdracht bezoeken met een sterk volk, zondig versterkt met broed en bijen van de zesramer. Tijdig kweken van een jonge koningin.

Versterking van het hoofdvolk met bijen en/of broed uit de eind mei gemaakte vlieger of vegeer.

Met enkele collega's van Afdeling Haarlem reis ik jaarlijks naar het koolzaad, daarna naar het zomerkoolzaad, en dan naar de klaver of linde. Hier is dus sprake van een opeenvolgend aantal drachten en deze situatie vraagt een methode die de bijen geen drachtloze periode gunt, d.w.z. de bijen komen niet b.v. een maand naar huis om rustig jonge moeren te kweken en ons op „bruidszwermen” te laten letten.

We vertrekken dus naar het koolzaad met per kast 2 B.K.'s. Alle ramen met broed in de bovenbak op één na. Dit raam komt met de moer in de benedenbak.

Het rooster wordt tussen deze bakken gelegd. In de praktijk is ons gebleken dat het beter is het volk in de benedenbak te plaatsen en een lege bak op te zetten. De moer trekt dan direct in de bovenbak en laat haar broednest beneden in de steek. Aangezien wij echter bijenuitlaten gebruiken kunnen we geen broed in de bovenbakken hebben als we gaan slingeren en van het „automatisch” naar beneden gaan van het broednest bij dracht is ons nog nooit iets gebleken. Trouwens, om het broed uit de bovenbak te krijgen zou deze dan toch eerst een 35 pond honing moeten bevatten.

Daarom gaan wij — zoals gezegd — naar het koolzaad met geleidelijk uitlopend broed in de bovenbak boven de rooster. Elke uitlopende cel kan met honing gevuld worden. De moer heeft voorlopig volop ruimte in de onderbak. Na een dag of 10 zetten we dan een honingkamer (dus lage ramen) tussen de B.K.'s met het rooster op deze honingkamer en onder de bovenste B.K. Dit jaar waren we daar wat te laat mee en aangezien de koolzaaddracht zeer goed verliep hadden de moeren van enkele volken ruimtegebrek. Het broednest telde nog maar 3 à 4 ramen en de rest van de ramen in de benedenbak zat vol met losse honing. Wordt de honingkamer tijdig tussengeplaatst dan heeft de moer 1 B.K.

en 1 H.K. is gelijk aan 18 broedkamerramen. Ruimte genoeg dus. Tot zover bevalt alles ons uitstekend. Maar nu komt de moeilijke periode. Als, ten teken dat de dracht gaat doven, een groene waas over het koolzaad komt (normaal dus eind mei) gaan we afleggers maken. Zelden hebben wij tot nu toe in deze periode doppen gevonden maar we maken met opzet de afleggers nu in orde, omdat er nog geen zwermneigingen in de volken zijn.

Met hoofdvolk met doppen en de vegers reizen we nu enkele dagen later naar het meestal al bloeiende zomerkoolzaad en nu blijkt dat op dit zaad de hoofdvolk-met-doppen, weinig of niets uitvoeren en dat de afleggers met oude moer (die wij nooit voeren!!) groeien als kool.

Na dertien dagen breken we in de hoofdvolk doppen uit en laten de jonge moeren inlopen. Dan wachten we eindeloos op het al of niet bevrucht raken van de jonge moeren die, zoals bekend, rustig met leggen wachten tot al het „oude” broed is uitgelopen. Is de bevruchting eindelijk een feit en de moer aan de leg (het aantal mislukkingen is laag geschat 40 pct.) dan kunnen de inmiddels stikvolle zesramers afvliegen. Staan de bijen zoals in ons geval een 15 à 20 km. van huis, dan kun je niet altijd gelegenheid vinden er heen te gaan op een dag met mooi weer en zware dracht. Gevolg is dat van de afvliegerij weinig of niets terecht komt. De afleggers gaan weer doppen aanzetten en leveren geen enkel nut meer op voor de zomerdraacht.

Hard hebben wij gepiekerd over een oplossing van bovengenoemde moeilijkheden. Het resultaat van dit gepieker geven wij hieronder, hopen dat u ons uw kritiek niet zult onthouden.

We stellen ons het volgende voor:

Vertrek naar koolzaad (begin mei) met volken op 2 B.K.'s 1 raam broed in onderbak met 9 lege ramen en koningin. De rest van het broed (minstens 8 ramen) in de bovenbak. Rooster tussen B.K.'s.

Bij voldoende ontwikkeling en dracht na plm. 10 dagen honingkamer tussen B.K.'s plaatsen **onder het rooster**. Dus legruimte moer vergroten.

Bij het doven van de koolzaaddracht bovenbakken slingeren. Al het broed uit de benedenbak in de nu lege bovenbak. Daaronder de honingkamer en in de benedenbak de moer met weer 9 lege ramen. Rooster nu tussen benedenbak en honingkamer.

Na een dag of vier zijn alle jonge bijen naar het broed in de bovenbak getrokken en daarom leggen we nu een dekplank of kleedje tussen de bovenste B.K. met het broed en de honingkamer. Deze bovenste B.K. krijgt nu een vlieggat. Op het broed in deze kamer kunnen de jonge bijen nu doppen optrekken. De koningin blijft beneden met alle vliegbijen en voldoende legruimte. De bovenbak mag dan wat voer hebben.

12 dagen later maken we nu uit de bovenbak 1 of 2 kernvolkjes met een raam broed plus dop in drierams kastjes. We breken de resterende doppen uit en verenigen de bovenbak daarna d.m.v. een krant met de benedenbak met oude moer nadat we de tussenstaande honingkamer hebben verwijderd en eventueel geslingerd. Deze H.K. kan dan op het rooster weer op de nu verenigde bakken geplaatst worden. Het broed in de bovenbak zal echter grotendeels uitgelopen zijn en daarom zal er voorlopig plaats genoeg zijn in de twee B.K.'s.

Zodra de jonge moer in de drieramer dan aan de leg is hangen we haar met haar volkje in de bovenste B.K., nadat de bijen die hierin zaten afgeslagen zijn in de benedenbak. Een krant tussen de bakken zorgt weer voor een vlotte vereniging. De oude moer halen we eerst uit de benedenbak en hangen haar met een raam voedsel in de nu leeggekomen drieramer.

Tot zover deze variatie die een „kruising” is van bestaande methoden en (gelukkig) geen nieuwe. Steeds heeft het volk dat honing moet halen een leggende moer. De kans op bruidszwermen is nihil en er is een minimum aan materiaal (reiskosten e.d.) nodig.

Van harte houd ik mij aanbevolen voor uw op- of aanmerkingen.

P. BAKKER.

Afdeling Haarlem.

Vragenrubriek

Vragen voor deze rubriek zenden aan **Bijenhuis te Wageningen**. Alle vragen worden zo spoedig mogelijk per brief beantwoord en daarna in het **Groentje** gepubliceerd.

Vraag 1:

1. De honing die ik uit de slinger krijg, is nooit zo mooi als wat er in de cellen zit, bij lange na niet, hij is altijd wat dof, licht troebel en vol luchtbelletjes. Ik heb gezeefd door een huishoudzeef alleen en door een huishoudzeef en nylonkous. Dit laatste gaf wat verbetering wat betreft kleine deeltjes was en stuifmeel, maar verder niet. Hoe doen de winnaars van de honingprijsen dat, ik kan er in het **Groentje** niets over vinden.

2. Zelfs als ik alleen werk met een vrij grove zeef, kan ik sneller slingeren dan de zeef loopt. Werken we met z'n tweeën, dan gaat het helemaal te vlug. Is daarvoor een oplossing?

3. Bij het ontzegelen gaat nogal wat honing met de zegels mee. Zomerhoning loopt daar in de loop van een paar dagen wel af. Hoe krijg ik de heidehoning er af?

4. Kunt u me helpen aan een adres waar ik hop kan krijgen? Ik kan het hier bij de best gesorteerde drogist niet krijgen.

W. H. te K.

Slingereren. Hop

Als u de raten, welke heidehoning bevatten, met de ontzegelvork op de juiste wijze ontzegt, blijft er vrijwel geen honing aan de zegels hangen. Het is een werkje, dat zeer zorgvuldig dient te geschieden en dat enige routine vereist, maar dat toch na wat oefening gemakkelijk is te leren. De vork stevig in de hand houden, zorgen dat de tanden juist onder de zegels door gaan, steeds de raat van onder naar boven bewerken, de vork al schuivende voortbewegen en tegelijk met de vork iets of wat de zegels oplichten. Als de vork plotseling grote weerstand ondervindt (bijv. doordat hij op een oude dop stuit of op een ander verhard stuk raat), dan niet doorzetten, maar liever even terug trekken en opnieuw inzetten.

Daarna wordt de raat met het kolbtoestel of met de ericaborstel behandeld. Als onderligger kan het beste een raam met ledige, doch stevige oude zwarte raat gebruikt worden, welke op een egaal vlak rust. Op die oude raat wordt passend de ontzegelde raat gelegd en deze wordt dan eerst aan één zijde bewerkt. Daarna in de slinger geplaatst en nadat ongeveer de helft van de honing aan één zijde is uitgeslingerd, wordt ook de andere zijde met het kolbtoestel of de ericaborstel bewerkt, daarna eveneens half leeg geslingerd, ver-

volgens wordt de eerste zijde nogmaals gekolbd, leeg geslingerd en tenslotte ook de andere zijde op dezelfde wijze behandeld.

Het is absoluut niet nodig, dat dit alles in een zeer warm vertrek geschiedt. Indien de bewerking plaats heeft zodra de raten uit de kast zijn genomen, behoeft men de werkruimte niet extra te verwarmen. Men moet bij het slingeren ook liever niet aanstonds een zeef gebruiken. Heidehoning gaat er toch niet vlug genoeg door. Al dit onnodig geknoei maakt de honing troebel en bevordert het inbrengen van lucht. Vang de honing eenvoudig in zuiver vaatwerk op en gebruik eerst een zeef als deze honing tot 50 à 60 graden Celsius is verwarmd en alle „klodders” zijn opgelost. Hij loopt er dan vlug door. Tracht niet het laatste restje ook nog door de zeef te roeren; u bederft dan de hele voorraad.

Gebruik voor heidehoning bij voorkeur geen metalen zeef, maar span een gaaf stuk kaasdoek, nadat dit in warm water is gedoopt en goed uitgewrongen, over een vat en giet daarop de verwarmde honing. Het verdient wel aanbeveling, met een houten lepel steeds langzaam over de kaasdoek te strijken, om het dicht-slibben van de doek te voorkomen. Daarbij zorgen dat de lepel zo weinig mogelijk boven de honing komt, anders wordt er toch nog lucht in geroerd. Na het zeven onmiddellijk de warme honing van geringe hoogte in de flacons gieten en deze onverwijld luchtdicht afsluiten.

Op uw laatste vraag kan ik slechts dit antwoorden: Een goed drogist moet u aan hop kunnen helpen, maar als het langs die weg niet lukt, probeer het dan eens bij een bierbrouwerij.

Vraag 2:

Mijn vriend heeft 3 grote perzik-kassen. Is het verantwoord mijn bijen daar te plaatsen? Ik mag ze wel in de kassen zetten als het moet, maar dan zitten ze misschien te warm en in het voorjaar zonder water. Wat is de beste methode?

Mijn volken zijn niet zwaar van de heide gekomen. Wanneer kan ik ze op z'n vroegst in de kassen brengen?

S. L. H. te H.

Volken in perzik-kassen

Het plaatsen van bijenvolken in perzik-kassen geschiedt uitsluitend om de bevruchting van de perzikbloesem te bevorderen, dus in het belang van de perzikenoogst. Daarom wordt

als regel door de tuinders dan ook een geldelijke vergoeding voor die plaatsing aan de imker uitbetaald.

Het plaatsen van bijenvolken in fruitkassen is nimmer in het belang van de bijen of van de imker, tenzij, wat deze laatste betreft, de hem betaalde vergoeding aantrekkelijk genoeg is. De volken hebben van die plaatsing danig te lijden, door het daarmee gepaard gaande grote verlies aan vliegbijen.

Meestal worden de volken in de kassen geplaatst korte tijd vóórdat de perziken in bloei komen. Dit geschiedt niet in alle kassen op hetzelfde tijdstip, aangezien zulks afhangt van de datum waarop de tuinder in de betreffende kas voor de bloei gaat stoken. Als de bijen in de kas worden geplaatst vóórdat zij op hun stand na de winter vlucht gemaakt hebben, is het verlies aan vliegbijen minder groot dan wanneer die plaatsing geschiedt nadat de bijen thuis reeds gevlogen hebben. Gedurende het verblijf in de kas dient de imker te zorgen, dat de volken geregeld met slappe suikerstroop (2 delen water op 1 deel suiker) worden gevoerd. Het is er voornamelijk om te doen, dat zij voldoende water krijgen om het broed te kunnen verzorgen. Blijft dit op peil, dan herstellen de volken zich na het verlaten van de kas weer vrij spoedig.

Vraag 3:

Gaarne zou ik van u willen weten hoe men de kunsthoning maakt, die in de handel voor zuivere honing verkocht wordt. Zoals ik het aanzie is het een deel honing met een nog groter deel suikerwater.

En kan men daar als imkers nu niets aan doen, want het is schandalig zoals er met honing geknoeid wordt, honing met suikerwater en wie weet wat nog meer, maar op het etiket staat met grote letters Zuivere Honing.

J. H. T. te R.

Kunsthoning

Hoe men kunsthoning maakt, is mij niet bekend. Wel kan ik u zeggen, dat het Honingbesluit van 7 Augustus 1925 (Staatsblad 581), hetwelk wetelijke kracht heeft, de bepaling bevat, dat op of in de verpakking van kunsthoning geen aanduidingen mogen voorkomen, noch in woord, noch in beeld, welke betrekking hebben op de bijenteelt, op bijen of daarop gelijkende insecten, op bijenwoningen, bijenraat of imkersbenodigdheden.

Ook is in dat besluit bepaald, aan welke eisen kunsthoning moet voldoen; volgens die bepaling mag kunsthoning wel honing bevatten. Indien echter inderdaad met de aanduiding „zuivere honing” een artikel in de handel is hetwelk zoals u meent voor het grootste deel uit suikerwater bestaat, dan zal daartegen door de uitvoerders van de Warenwet (en het Honingbesluit) ongetwijfeld een of andere maatregel kunnen worden getroffen.

AFD. EIBERGEN

Op 10 december jl. vergaderde de afd. Eibergen in zaal Vink. De voorzitter, de heer H. B. J. Mom, gaf een kort jaar-overzicht. Het bestuur wordt nu gevormd door de heren Mom, voorzitter, Rijkse, secretaris, Kwakkel, penningm., Beskers en Izaks.

Er werd gewaarschuwd vooral geen oude raten te laten slingeren in de bijenstal, met het oog op de wasmot. Er bestaat nog gelegenheid deze in te leveren bij het bestuur tot 15 januari a.s.

Er is al gevraagd, of er weer een binnen- of buitenlands reisje georganiseerd wordt. Met algemene stemmen werd besloten de heer H. B. Hartink, afr. secr.-penningm., te benoemen tot erelid van de afd. Eibergen, als dank voor het vele werk dat hij gedaan heeft voor de afd. Eibergen.

De boeken van de penningmeester werden door de heren Schepers en Slotboom nagzien en akkoord bevonden. Na de rondvraag sloot de heer Rijkse de vergadering.

H. RIJKSE, secr.

AFD. HAAKSBERGEN

Op 15 december hield de afd. Haaksbergen een lezing over „rasverbetering“, welke door een 12-tal belangstellenden werd bezocht.

Door de kring „Twenthe“ is in dit voorjaar een commissie benoemd, om te komen tot rasverbetering en een der leden hiervan, de heer Oude Wolbers uit Hengelo, hield eerst een inleiding over „Waarom rasverbetering“.

Hierin zette hij uiteen, dat er van een Nederlands ras geen sprake is, het is een mengelmoes met diverse eigenschappen, zowel goede als minder goede. Door de korfimker was geen teeltkeus mogelijk, hoewel er soms selectie werd toegepast. Met de kastimkers kwam er wel een mogelijkheid voor rasverbetering, maar

door import van allerlei buitenlandse rassen werd het een mengelmoes met de inlandse bijen.

Is rasverbetering mogelijk? Volgens spreker wel, met bewuste teeltkeus en een goed ras is er nog veel te bereiken. Vervolgens besprak spreker verschillende buitenlandse rassen. Spreker gaf de voorkeur aan de Carnica's, waarvan enkele raszuivere volken hier aanwezig zijn. Het is de bedoeling van de commissie, daar in 1959 voor de afdeling moeren van te telen, welke dan bevrucht kunnen worden op Schiermonnikoog. De afdelingen van de kring „Twenthe“ kunnen hiermede dan verder telen. De heer J. A. Leusink was bereid, om het eerste jaar dit te verzorgen, hier kunnen de leden der afd. dan later raszuivere moeren van krijgen. De heer O. Nijhuis uit Hengelo vertelde daarna nog het een en ander betreffende de Carnica's, welke door hem al enige jaren raszuiver worden geteeld. Deze spreker wakte de aanwezigen op, om met bewuste teeltkeuze te komen tot rasverbetering, al zullen ook hiermede wel eens mislukkingen voorkomen.

G. W. LANTINK, secr.-penn.

AFD. ALMELO

Onze afdeling hield op 25 november jl. haar najaarsvergadering. In zijn openingswoord heette de voorzitter, de heer Voskamp, allen hartelijk welkom, speciaal de afdelingen Wierden en Vriesenvveen, alsmede de door de kring Twente ingestelde koninginneteltcommissie, bestaande uit de heren Assink, Oude Wolbers en Nijhuis, en het hoofdbestuur, de heer Lohuis.

De vergadering werd in een vlot tempo genomen, want het voornaamste deel van deze avond zou besteed worden aan een toelichtend en propagandistisch woord door de koninginneteltcommissie, inzake de rassenteelt. Gezien de korte tijd van voorbereiding mag het een wonder genoemd worden, dat deze commissie bij monde van de heer Oude Wolbers met zijn uit 40 pagina's bestaande werkstuk, er op een zo briljante wijze in is geslaagd de noodzaak van deze rassenteelt uiteen te zetten.

De heer Nijhuis wakte de aanwezigen op in elke afdeling een vaste kern te vor-

men, welke zich met de teelt van het bekende Carnicaras zou bezighouden.

Deze vaste kernen zullen dan geregeld contact opnemen met de commissie, om mogelijke problemen op te lossen en verdere moeilijkheden te bespreken. De uiteindelijke bedoeling is dan om, indien de voorlopige experimenten mochten slagen, t.z.t. alle leden van de betrokken afdelingen in de gelegenheid te stellen zich deze bijzondere koninginnen aan te schaffen tegen een redelijke prijs. De leiding blijft echter geheel in handen van de door de kring Twente ingestelde koninginneteltcommissie.

In zijn dankwoord sprak de voorzitter de hoop uit, dat alle afdelingen der kring Twente achter deze mooie plannen van de initiatiefnemers, de heren Nijhuis c.s., zullen staan en dat we het over enkele jaren een volledig geslaagd experiment mogen noemen.

J. K. H. ALBERTS

secretaris

AFD. HEERDE

De voorzitter opende deze vergadering met een welkomstwoord in het bijzonder tot de heer Kuipers. De belangstelling voor deze vergadering was gering, daar er maar 30% van de leden aanwezig was.

De heer Kuipers stelde ons gerust dat niet alleen in Heerde de belangstelling voor vergaderingen slecht is, doch ook in de andere plaatsen is het bezoek gering. Doch zijn advies was volhouden en verdedigen.

De tekst voor deze avond was: „Een nieuwere methode om meer honing te winnen“. Het is niet altijd raadzaam om met nieuwe dingen te beginnen, toch moeten wij het nieuwe ook niet altijd verwerpen. Voorbeelden zijn: de landbouw, pluimvee en alle agrarische delen, ook in de techniek is een enorme vooruitgang. De redenen dezer vooruitgang zijn: de ontwikkeling, wetenschap en selectie. Zo is het ook bij de bijenteelt: oude drachtvelden verdwijnen, dus nieuwe opzoeken en aanpassen.

De donkere kant hiervan is het verdwijnen van cultuurgrond voor wegeaanleg en woningbouw, enz. De lichtzijde is de landaanwinning, o.a. de N.O.P. en Flevo-Polder. Daarnaast kunnen wij onze bijenvolken nog verbeteren door selectie. De ergste moeilijkheden zijn nog om ze zuiver te houden, omdat wij alle rassen bezitten.

Hierna gaf de heer Kuipers een uiteenzetting hoe wij onze stal kunnen verbeteren naar de eigenschappen die wij zelf willen.

Een eerste eis is dan ook, zeer sterke volken en vroegtijdig een werkplan opstellen, o.a. reizen en methode. Na dit eerste gedeelte werd er pauze gehouden en werd er gelegenheid gegeven voor het stellen van vragen, waarvan druk gebruik werd gemaakt.

Na de pauze vertoonde de heer Kuipers de filmstrip van de „Aalster methode“, met een uitvoerige tekst. Het was dan ook al half elf toen de voorzitter deze avond sloot en de heer Kuipers dankte voor deze gezellige en leerzame avond.

G. J. v. DIJK, secr.

AFD. APELDOORN

Op 12 december jl. werd de jaarvergadering gehouden, waarvoor grote belangstelling bestond. Tijdens deze vergadering werd de eindles gehouden van de cursus voor beginners van het afgelopen jaar. Alle dertien cursisten voldeden aan de gestelde eisen en verwierven het diploma. De voorzitter wenste de cursisten geluk met het behaalde succes en dankte de heer Van Zorge voor de uitstekende leiding. Namens de cursisten dankte de heer Horsthuis de heer Van Zorge voor de op aangename wijze gegeven leerrijke lessen en het bestuur voor de geboden gelegenheid deze lessen te kunnen volgen. De voorzitter deelde mede dat dit jaar een cursus gegeven zal worden voor gevorderden en dat hiervoor al een flink aantal belangstellenden genoteerd is en wekt verder de leden op van deze gelegenheid gebruik te maken de kennis op het gebied der imkerij te verrijken. Hierna werd overgegaan tot verkiezing van enkele bestuursleden. Aftredend waren de heren: Linstra, Versteeg, Polman en Hendriks, welke allen werden herkozen.

HENDRIKS

Dit jaar: geen koolzaadlijsten

De door ons elk jaar gepubliceerde lijsten van de in elke gemeente uitgezaaide oppervlakte koolzaad werden steeds vlijtig geraadpleegd. Het Centraal Bureau voor de Statistiek, dat ons elk jaar de gegevens verstrekke, deelt ons mede, dat in de landbouwtelling van december jl. de uitgezaaide gewassen niet zijn opgenomen. De gegevens zullen eerst verkregen worden bij de landbouwtelling mei 1959, waarvan de voorlopige uitkomsten midden juni ter beschikking komen en dan heeft publikatie voor ons niet de minste zin meer.

De heer Wietsma was zo vriendelijk ons de volgende gegevens te verstrekken:

Koolzaad:

De N.O.P. heeft als drachtgebied wat het koolzaad betreft bijna afgedaan, nog 50 ha ongeveer. In oostelijk Flevoland is 2137 ha uitgezaaid op behoorlijk zware grond. De stand (januari) is prima en het is best ontwikkeld. De winter en het voorjaar kunnen natuurlijk nog veel goed maken of bederven, maar overbevolkt zal deze enorme oppervlakte niet raken!

Moerasandijvie:

De oude velden van vorig jaar zullen wel grotendeels vervallen door ontginning, riet-overheersing en onkruid. In september liet het zich echter aanzien dat er weer enorm veel moerasandijvie kan komen tussen Harderwijk en Lelystad en verder van daar naar Ketelhaven.

Zeeaster:

Het veld onder Harderwijk vervalt naar het zich laat aanzien misschien door rietbegroeiing, enz. Maar de plant stond, als enkeling, over de hele polder verspreid en als het zaad goed terecht gekomen is, kan het goed worden. Voor half juli is er echter weinig van te zeggen.

AFD. DRIEBERGEN

Op 14 januari 1959 hield de afd. Driebergen haar jaarvergadering. De voorzitter betreurde het in zijn openingswoord dat niet meer leden de jaarvergadering bezoeken, hij schrijft dit voor een deel toe aan de zeer slechte weersgesteldheid. Uit het verslag van de penningmeester bleek dat het met de financiën niet al te best stond. Hierop bood de heer Lokse aan behoudens hogere goedkeuring de Chr. ULO als vergaderplaats te gebruiken. Dit werd dankbaar aanvaard. Door de secretaris werd het reisplan aan de vergadering voorgelegd en dit ontlokte een uitgebreide bespreking. Voor het reizen naar de Flevopolder gaven zich 11 imkers op met in totaal 51 volken. De niet aanwezige leden zal nog gevraagd worden of ze er voor voelen in het voorjaar met hun volken mee te gaan reizen. Hierna werd het voorjaars- en zomerprogramma besproken. Besloten werd om in het voorjaar op een middag op de bijenstand van de heer v. d. Heuvel het verenigen van volken te bespreken en toe te passen. P. J. BEENS, secr.

AFD. BRUMMEN

Als bestuur zit je wel eens te piekeren: hoe maken we onze vergaderingen aantrekkelijker? Zo besloten wij dit jaar de leden een lijst met vragen over de bijenteelt te zenden en dan voor de best beantwoorde vragen enige prijsjes beschikbaar te stellen. Het viel zeer in de smaak, op de eerstvolgende vergadering kwamen veel lijsten binnen, de antwoorden waren best. Aan de heer Van Aarst vroegen wij of hij ons enige vragen wilde sturen en op een avond komen praten over de antwoorden en deze tevens wilde beoordelen. De heer van Aarst was direct bereid en de avond slaagde prima. Van praten komt praten. In 1959 gaan we er nog eens mee verder. De Heideraathoningkeuring werd op 1 oktober gehouden.

Voor deze keuring is een wisselplakette beschikbaar. De meeste leden hadden de honing in de broedkamers, dus geen raathoning. De uitslag was: 1e de heer H. J. Hagenebeek, 10 punten; 2e de heer H. J. v. d. Wardt, 8 punten. Ook was er slingerhoning ingezonden, hiervan was de uitslag: B. A. Staal, 10 punten; H. J. Dekker, 10 punten; H. J. v. d. Wardt, 8 punten. Vol goede voornemens gaan we het nieuwe jaar beginnen.

H. J. DEKKER, secr.

AFD. BRUMMEN

Op 20 december 1958 overleed ons geacht lid, de heer M. J. KOERSELMAN. Hij bereikte een ouderdom van 87 jaren. Op latere leeftijd begon hij met bijenhouden. Hij werd een groot bijenliefhebber. Een trouw lid is heengegaan. Hij ruste in vrede. Bestuur en leden van AFD. BRUMMEN

AFD. MEDEMBLIK

Op 13 januari is plotseling overleden onze voorzitter, de heer J. BOTMAN. In de ouderdom van 69 jaar. Als onderwijzer van de lagere school en van de land- en tuinbouwscholen heeft hij zijn leerlingen veel over het bijenleven en houden verteld. Toen hij uit de provincie Groningen naar hier verhuisde, nam hij een flinke stal bijen mee en ook nu nog had hij ongeveer 30 volken, die hem veel levensvreugde schonken. Zijn nagedachtenis zal bij ons in dankbare herinnering voortleven.

AFD. MEDEMBLIK

AFD. APELDOORN

Op 12 januari jl. werd de eerste vergadering in het nieuwe jaar gehouden. De voorzitter opende met een welkomstwoord en wenste de aanwezigen een voorspoedig nieuwjaar toe, voor gezin, in zaken en in het bijzonder op het gebied van de imkerij. Een speciaal woord van welkom richtte hij tot ons lid, de heer J. F. Vogel, die een causerie met lichtbeelden zou houden over de Fauna en Flora van de Veluwe.

Hierna kreeg de heer Vogel het woord voor zijn causerie. Spreker begon met een inleidend woord over het grote wild en in het bijzonder het edelhert, dat nog in een klein aantal in de vrije wildbaan op de Veluwe voorkomt. Spreker meende dat in verband met het uitsterven van dit inheemse wild, dit door de overheid voorkomen dient te worden. Hierbij kwam het veelbesproken instellen van een reservaat ter sprake, waarover spreker voor de aanwezigen een duidelijke uiteenzetting gaf van dit doel. Dat het edelhert tot een inheemse diersoort behoort is bewezen, gezien de resten gewelffragmenten en beenderen, die uit de bodem bij het bewerken van de drooggelegde Zuiderzespolders te voorschijn komen. Hierna werd nog behandeld het damhert, ree en wild zwijn.

Na de pauze werden nog meerdere wilde planten, waarvan enkele van belang waren in verband met stuifmeel- en honingwinnings behandeld, en tot slot nog enkele zeldzame vogels, die op onze Veluwe voorkomen. Met enkele aardige dia's werd o.a. het interessante broedparasitisme van de koekoek besproken.

In de rondvraag deelde de voorzitter mee, dat de cursus voor gevorderden zal beginnen op 21 januari a.s. De cursisten ontvangen hierover nog nader bericht. N.B. - Volgende vergadering: 6 februari a.s. films en 12 maart a.s. lezing door de heer R. P. Groenveld.

SPEURBIJTJES

- TE KOOP: 4 kasten, waarvan 2 bevolkt; uitgebouwde broeden honingkamers; goed bruikbaar slinger en aanverwante benodigdheden. Tegen aannemelijk bod. J. v. d. HEUL, v. Aerssenstraat 44a, Vlaardingen.
- TE KOOP goede bijenkorven, prijs billijk. Bijenpark „Het Heidebloempje“, Eerbeek. Telefoon 0 8338-203.
- TE KOOP: goede zesraamsvolkjes. Bespreek tijdig. Inlichtingen J. H. J. Evers, Emmastraat 2, Aalst (N.-Br.).
- JONGEMAN, 24 jaar, zoekt honingteeltbedrijf. Tevreden met kost en inwoning en f 10,- zakgeld. Br. letter P Bijenhuis, Wageningen.
- TE KOOP GEVRAAGD: bijenvolken; met of zonder kasten. P. J. Romeyn, Const. Huygenslaan 18, Zeist.
- TE KOOP: 80 prima bijenvolken op 6 of 8 ramen. S. v. d. BOOMEN, Prov. weg 95 Meerveldhoven (N.-Br.). Tel. 0 4995 no. 214.
- Wegens overlijden van J. Botman te Opperdoes, gehele BIJEN-INVENTARIS te koop, bestaande uit 30 goed onderhouden kasten met bijen, uitgeb. ramen, slinger en verdere bijenteeltbenodigdheden. Brieven aan K. DIJKSTRA, Geldelosepad 102, Medemblik.
- TE KOOP voor meestbiedende: J. G. de Roever „Bijen en bijenhouden“; Joh. W. Schotman „Handboek der moderne Bijenteelt“. Bij H. R. Briedé, v. Renesselaan 54, tel. 3404-3288, Zeist.
- BESPREK nu een kampeerhuisje in Zuid-Limburg. Sportieve vakantie: hengelen en zwemmen op privé terrein. Eifel, Ardennen, etc. gemakkelijk bereikbaar. Inlichtingen letter B Bijenhuis, Wageningen.

WIJ KUNNEN U

alle materialen leveren die U nodig heeft voor de Bijenteelt, tegen de laagste prijzen. Vraagt onze uitgebreide prijslijst even aan. De kunstraatprijs hebben wij verlaagd tot f 7.- per kg. Voor de zuivere was betalen wij thans f 5.- per kg. Voor de goede kwaliteit ruwe was betalen wij f 1.30 per kg.

Indien de kwaliteit minder goed is betalen wij naar kwaliteit.

Tevens hebben wij nog een klein partijtje klaverhoning in bussen van 25 kg. te koop. Vraagt hiervan eens prijs.

Bijenstand H. T. VAN DAM & Zn.
JUBBEGA (Fr.) TELEFOON 0 5165-382

- AANGEBODEN: St. Ambrosius 1923 t.e.m. 1958 (19 jaarg. geb.) Maandschrift voor Bijenteelt 1898 t.e.m. 1941 en 1945 nooduitgave 2 stuks en 1946 compleet (20 jaarg. gebonden)
- Maandblad Vlaamse Bijenbond 1950 t.e.m. 1952. De Bijenteelt jaarg. 1920. De Fruitteelt 1947 t.e.m. 1955 (2 jaarg. gebonden) De Tuinbouw 1946 t.e.m. 1951 (1 geb. 2 geb. in luxe band, 1 los met luxe band, 2 niet geb.) Tuinblad v.d. NCB 1949 geb. Ook per tijdschrift apart maar van elk tijdschrift alle voorhanden nummers. Brieven met bod onder letter O aan Bijenhuis, Wageningen.
- TE KOOP wegens ziekte 15 goed bevolkte bijenkasten maat simplex, voor voldoende. J. BROEKHUIZEN Gevert Deij-nootstraat 176. Loosduinen.
- TE KOOP AANGEBODEN: ca. 500 kg honing, klaver, koolzaad en heide met klaver dooreen. PLAATSMAN, Wolvega, tel. no. 0 5260-592.

Kunstraat

Nieuwe welsen, prachtige celindruk. Naar keuze broed- of honingkamer-formaat.

Per kg. f 7.—

Voor

ZUIVERE WAS

betalen wij f 5.— per kg.

Voor

RUWE RAAT

betalen wij f 1.30 per kg.

IMKERSARTIKELLEN

HET BESTE TEGEN DE LAAGSTE PRIJS!

Tel. 2863

Giro 823276

GOEDE DINGEN
BIJENHUIS WAGENINGEN